

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) Author(s):	J. F. Jacobi ; forhen oversat af det Tydske og nu omarbejdet af Peter Engel Lind.
Titel Title:	<u>Mon Gud fortjener at Mennesket har Ærbødighed for ham og lægger samme offentlig for Dagen?</u>
Udgivet år og sted Publication time and place:	Kjøbenhavn : Foreningen til Christelige Opbyggelsesskrifters Udbredelse i Folket, 1846
Fysiske størrelse Physical extent:	[4], 83 s.

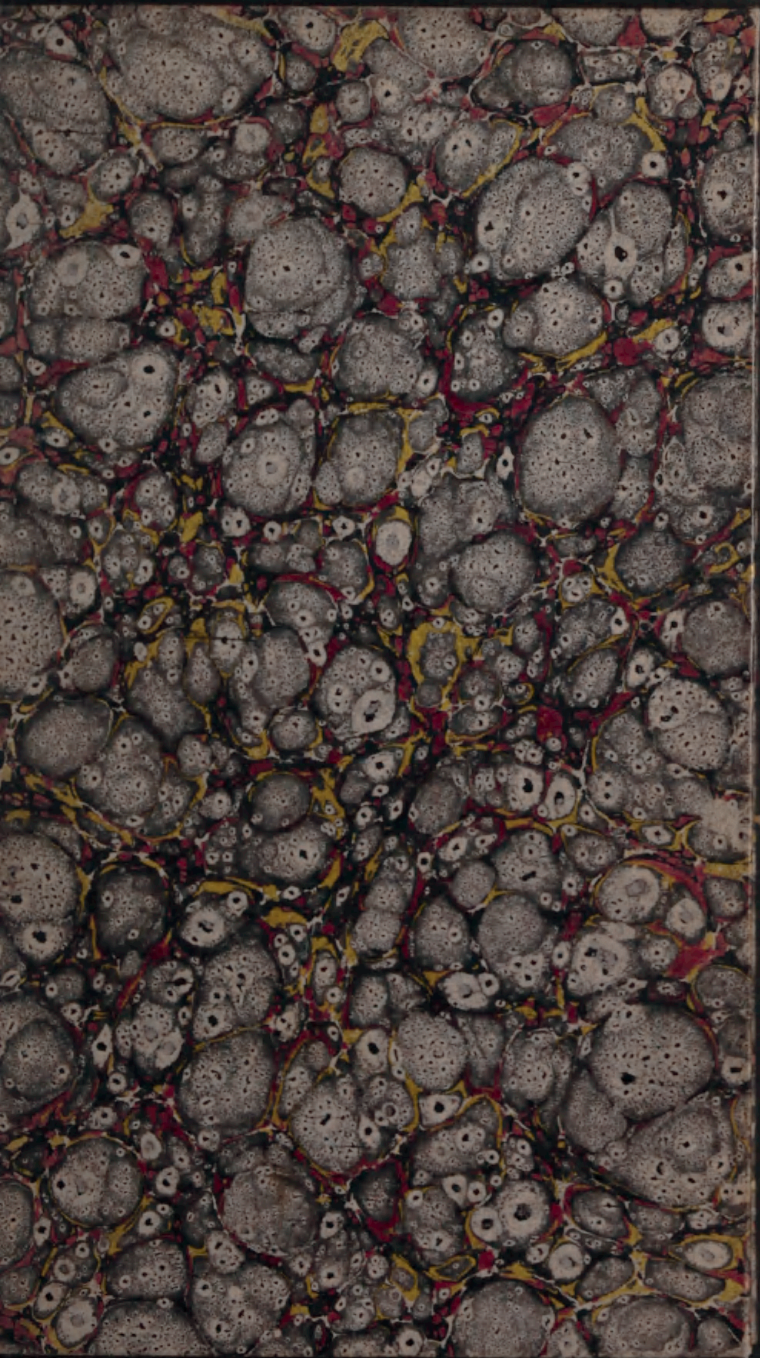
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

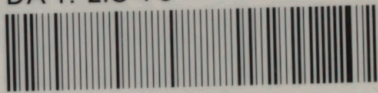
The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

4.-57.

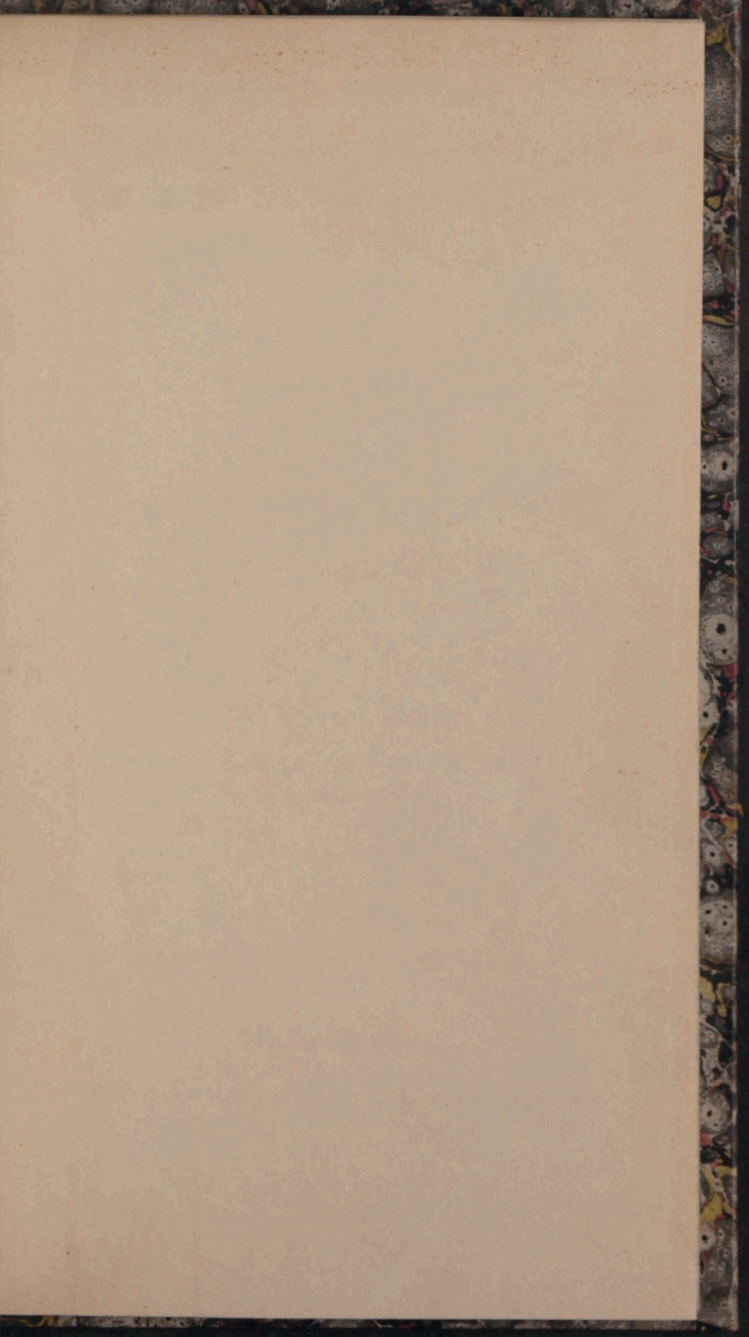
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 48°

1 1 04 0 8 00499 9

+Rex

Non-Stop Journey
at the rate of 100 miles per hour
for the purpose of saving
time and money

London, 1904

London, 1904

London, 1904

London, 1904

London, 1904

**Mon Gud fortjener,
at Mennesket har Erbødighed
for ham og lægger samme
offentlig for Dagen?**

Førhen oversat af det Tydske
og nu omarbejdet

af

Peter Engel Lind,

Licentiat i Theologien og Præst ved Ligt-,
Rasp- og Forbedringshuset.

Kjøbenhavn.

Udgivet af Foreningen til christelige Opbyggelses-
skrifteres Udbredelse i Folket.

1846.

Was die Fortsetzung
 der Geschichte der
 Geschichte der
 Geschichte der

Geschichte

Originalausgabe
 von J. D. Oxist
 1750
 Gant. 1750
 Gant. 1750

Erft hos J. D. Oxist.

Fortale.

Originalen til dette Skrift skal være forfattet af den i sin Tid meget ansete Theolog J. F. Jacobi i Hannover og trykt 1754. Den blev efter kort Tids Forløb oversat paa Fransk og i Aaret 1759 paa Dansk. Den danske Oversætter var Cand. Theol. C. U. v. Westen.

Jeg har ikke vidst, at denne Bog var til, førend en Fange i et af Castelstaarnene, til hvem den var udlaaent fra Straffeanstaltens Bogsamling, gjorde mig opmærksom paa den med de Ord, at det var den bedste Andagtsbog, han kjendte, og at han havde læst den mange Gange. Jeg tog den med mig og kom til en Overbeviisning om dens Værdi, der foranledigede mig til at anmode Foreningen for christelige Opbyggelseskrifters Udbredelse i Folket om at udgive den med de Forandringer, som den lange Aarrække, der er forloben siden dens Affattelse, syntes at gjøre fornødne. Den ærede Bestyrelse for denne gavnlige Forening var villig til at

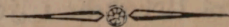
befoste Udgaven, og jeg efterkom dens Opfordring til at besørge Arbeidet derved.

Saaledes er denne Bog atter kommen ud. Som den nu fremtræder, er den et Slags Samarbejdelse og ingen Oversættelse. Da den er bestemt til at være Opbyggelsesbog for vor Tid, var en stor Frihed i Behandlingen nødvendig, og derfor beklager jeg ikke, at have maattet undvære den tydske Original, saasom en Arbeiden med denne for Die let kunde have lagt et Baand paa den nødvendige Frihed. Man vil endda finde Vidnesbyrd nok om en ældre Tid; men de skade ikke Bogens Diemed.

Jeg er overbevist om, at Medlemmerne af den Forening, der har udgivet denne Bog, ville blive tilfredse med Bestyrelsens Beslutning. Jeg har havt den samme Glæde af mit ringe Arbeide, som en Maler kan have, naar han opdager et fortrinligt Stykke af en ældre Mester og renser det for Stov og Smuds.

Christianshavn den 2den Marts 1846.

P. C. Lind.

Paa en Reise, jeg for nogle Aar siden gjorde, traf jeg i et Gjestgiversted i H. sammen med den unge Fyrst R. og hans Folge. Jeg havde derved den Lykke at blive bekjendt med ham, og han beærede mig med en særdeles Bevaagenhed. Han er en Herre, i hvis Skjonne Legeme der boer en ikke mindre skjon Sjæl. Han besidder ikke blot grundige Kundskaber, men holder ogsaa Dyden for den største Prydelse paa hans høie Stand. Han foragter Stolthed i sit Hjerte og er en oprigtig Ven af Menneskene. Han er meget vittig, skarpsindig og veltalende, og Enhver hører paa ham med Fornoielse, fordi han aldrig stræber at glimre, og fordi det lettelig mærkes, at han i Talen elsker Sandheden høiest.

Svad han er, skylder han for en Deel en klog og trofast Hofmester, hvem han dengang endnu havde hos sig, skiondt ikke som Hofmester, men som Ven.

Denne Mand's Navn var Tarel. Han havde været Secretair hos en bekjendt Minister, hos hvem han stod i megen Anseelse paa Grund af sine Talenter og sin paalidelige Charakter; men hans

Herres pludselige Død og Forholdenes Beskaffenhed tvang ham til at forlade den Bane, han havde be-
traadt. Han havde ikke længere nogen Udsigt til
en hastig og god Befordring. Dette gjorde ham
nedslagen. Han mærkede derhos, at han ved sit
fornige Herskabs store Belvillie var bleven noget
fjælen; man havde behandlet ham ikke som en un-
derordnet Person, men som en agtet Gjest: derfor
havde han nu Ulyst til at søge sig nogen privat
Tjeneste.

Hans Tanker bevægede sig med Forvirring og Uro.
Forhen havde han været altfor vis paa sin Lykke og sto-
let altfor meget paa sig selv og sin Herres Gunst:
nu begyndte han først ret klart at see, hvor usikre
alle menneskelige Forhaabninger ere, og hvorledes vor
Lykke beroer paa Omstændigheder, der slet ikke af-
hænge af os, men kun af ham, der styrer Verden.
Han tilstod, at han havde feilet, fordi han, som
Skriften siger, havde holdt Kjød for sin Arm. Han
havde altid havt Urefrygt for det Hellige, men
Troen og Freden havde aldrig været ret nærværende
hos ham. Nu blev han opmærksom paa denne Man-
gel: hans Bedrovelse efter Verden blev til en Bedro-
velse efter Gud, og han lærte at give sig hen til
ham. Paa samme Tid, som dette foregik i hans
Sind, fik han et Brev fra den gamle Fyrst R.,
hvor i denne tilbød ham paa meget gode Vilkaar at
reise udenlands med hans Son. Han modtog Til-
budet med Glæde og saae tillige et høiere Kald i

det, som han tidligere blot vilde have anseet for et lykkeligt Tilfælde. Iovrigt besad han alt, hvad man kunde ønske hos en Hofmester for en saadan Herre; han var ogsaa heldig nok til i denne at finde en Lærling, der med største Beredvillighed fulgte hans Veiledning.

Lærelse forstod iblandt andet at sige sin Mening med stor Frihed og Eftertryk og derved dog at forholde sig paa en saadan Maade, at man gierne hørte ham og ikke let blev forbittret paa ham. Jeg anseer det for en af de lykkeligere Tildragelser i mit Liv, at jeg er bleven bekendt med ham og paa nogen Tid har kunnet holde fortrolig Omgang med ham. Ovennævnte Sammenstød paa Gjestgiverstedet i H. var Anledningen til vort Bekendtskab. Den unge Fyrste forlangte, at jeg skulde tage mit Logis i det Huus, som han havde leiet, og han forskaffede mig Adgang paa de Steder, som han meest besøgte.

Vi kom meget ofte i den Have, som tilhorte Enkesruen af S. Denne Dames store Forstand og behagelige Gjestfrihed gjorde hendes skjonne Landsted meget besøgt, og man traf daglig der Selskab af Hoffolk og Officerer. Hun havde en eneste Son, som var Arving til store Midler. Paa hans Opdragelse havde hun anvendt den største Omhu.

Hans Forstand var ikke synderlig skarp; men ved Flid og god Underviisning var han kommen i Besiddelse af mange Kundskaber. I sit Tierte havde

han ogsaa nogen Kjærlighed til Dyd og Christendom. Men en fortrolig Omgang med den unge Herre af B. bevirkede, at han temmelig tidlig satte en Vre i at tale som en Fritæinker. Og jeg troer, at dersom han havde fortsat denne Omgang, og en vis geistlig Mand, som har sin Gang i dette Huus, var bleven ved med svage Grunde og umaadelig Hidstighed at modsige ham, vilde han tilsidst have fattet Had til Christendom og Dyd. Men Hr. Tarel har lykkeligviis faaet ham til at forandre sine Tanker.

Denne Hr. B. er et særdeles opvakt Hoved. Men hans muntre Væsen er udartet og bleven til Flygtighed.

Han besidder en god Sukommelse og en levende Indbildningskraft. Han har derfor med liden Møie lært flere Sprog, og i sit firtende Aar blev han allerede funden moden til at studere ved Universitetet. Her var han et Par Aar meget flittig og lagde ret god Grund i forskellige Videnskaber. Da han nu havde Penge nok og flittig bevertede Professorerne, saa vorte hans Kundskaber i Hast til den største Lærdom, og han blev et Under i Byen.

Man overtalte ham til, ved et offentligt Præseskrift at bevise dette for hele Verden. Det blev skrevet, forsvaret, og Handlingen sluttet med et festligt Gjestebud. Man lykønskede ham med skønne Grevers og talte om deres Held, som engang

skulde regieres af ham. Flere lærde Dagblade og Tidsskrifter udbasunede de Forhaabninger, man var berettiget til at have om ham. Han besluttede at gjøre sig skicket til at beklæde de høie Vresposter, som de lærde Syklere saaledes havde anvlist ham. Han tog sit Ophold hos en Mand, der havde gjort sig meget berømt i Historien og Statsretten. Disse Videnskaber søgte han nu ret for Alvor at blive hjemme i. Han lærte ikke blot, men ovede ogsaa hvad han lærte. Han forfattede Tractater, Krigs-erklæringer og Fredsslutninger. Han skrev Taler for en Gesandt og udtænkte Svar, som Ministre ved forskjellige Leiligheder passende kunde give i deres Herrers Navn. Hvo tvivler om Nyttens af saadanne Dvælses!

Men disse store Foretagender bleve afbrudte.

Hans Lærer var ugift og holdt to unge Piger, med hvem han levede paa en usædelig Maade. Den unge Herre lagde Mærke dertil og søgte Eyst til at efterligne ham. Han var rig nok til at kunne indrette sig, som han vilde. Derved blev Historien ham for alvorlig, Statsretten for spidsfindig, og det Arbejde at tænke altfor besværligt. Han læste sjelden andet end Romaner og brugte megen Tid til at pynte sig og spille. Saaledes foregik der en Forandring med ham, der ved en anden Ting blev endnu fuldstændigere. Byens Geistlige havde undertiden ikke talt altfor lemsældig om hans Lærers Levemaade. De yttrede den Mening, at en Mand,

hvis Bestilling det var at undervise Landets tilkommende Embedsmænd, burde give et godt Exempel. De ansaae det for meget haardt at tage skrobelige Personer til sig, vænne dem til en vellystig Levemaade og siden forstode dem og gjøre dem aldeles ullykkelige. De holdt for, at det var en uforsvarlig Gjerning, at avle Børn og derpaa ikke bekymre sig om dem. De dristede sig endogsaa til at sige, at den, der forfører unge Piger, er værre end Tyven og burde straffes langt haardere end han.

Over disse Meninger blev hiint Menneske saa forbittret paa de Geistlige, at han fattede et uforsontligt Had til dem. Han søgte derfor ved alle Leiligheder at skildre dem som Suurmulere og Dumrianner og at gjøre deres Meninger latterlige. Dette kunde nu ikke skee, uden ogsaa undertiden at angribe Religionen selv.

Den unge B. morede sig meget, naar han hørte sin Lærer yttre sig i denne Retning. Han kom i Bane med at lee af Religionen og begyndte at ansee Dphøning og Bantro som uadskillelig forbundne.

Med et saadant Sind begav han sig paa sin Udenlandsreise. Længst opholdt han sig i Paris. Han blev der bekjendt med mange Folk, der kaldte sig stærke og frie Mander og roste sig af, at de alene besad den ægte Visdom og den sande Frihed. Nogle af disse gave ham Boger at læse, der gjorde den christelige Religions Lærdomme latterlige. Han blev i ganske faa Dage færdig med den Undersø-

gelse, om han burde være Christen eller Fritænkter, og frasagde sig Christendommen ved en stor Bolle Punch i et liderligt Selskab. Efterat have reist i to Aar og tilsat betydelige Summer er han kommen tilbage og bleven ansat ved Hoffet.

Hr. B. besidder et prægtigt Gods saa Mile fra Hovedstaden, hvor han ofte seer Fremmede, og hvor man har det meget behageligt. Man finder der smukke Bygninger, haver, Spadseregange, Skov og Jagt, og alt, hvad der kan tjene til Fornøielse paa Landet. Han sørger for, at hans Gæster bevare deres Frihed. Jeg har nogle Gange havt den Ære at blive buden derhen med den unge Fyrste.

B. har blandt andet en Stald fuld af de skjønneste Heste og en stor Mængde særdeles vel afrettede Jagthunde. Han elsker begge Dele meget høit, og det er ham behageligt, naar de, der besee hans Hestestald og Hundehuus, glæde sig med ham. Han forte os selv derhen, da vi første Gang vare der. Efterat have viist os adskillige smukke Heste og beskrevet deres Slægt og gode Egenskaber, forte han os hen til en, som var gammel og blind og havde tykke Been, og over hvis Krybbe der var malet Navnet: „Hans den Belfortjente.“ Vi forundrede os over at finde en saadan Hest i en saadan Stald og spurgte, hvilke de Dyder vare, der gjorde den værdig til at staae der. Hr. B. svarede: „Det er min kjæreste Hest; den kan ikke faaes for Penge,”

og tog den om Halsen og kyskede den flere Gange ret hjertelig. Han fortalte derpaa, at denne Hest havde reddet hans Liv i en Tvekamp, idet den ved første Glimt af Modpartens Ild saa hurtig og lykkelig havde sat til Siden, at Ruglen, der ellers vilde have berøvet ham Livet, foer ham forbi. Desaaarsag vilde han hverken give den bort eller lade den dræbe, men fore og holde den vel, indtil den døde af sig selv. Han foiede til: „Et ædelt Gemyt viser sig taknemlig ogsaa imod et Dyr.“ Da vi saae hans Hunde, gjorde han os ligeledes opmærksomme paa flere gamle og udlevede, der til Belønning for deres Fortjenester paa Jagten vare bestemte til at døe af Ælde. Hr. Tarel sagde: „Deres gamle Tjenestefolk maae vistnok have det ganske fortræffeligt. Men det undrer mig hvad jeg saae paa Veien til Hundehuset. En gammel, kroget og graahærdet Mand trillede Jord i Haven. Der sad en Hund i Veien, som strakte Halsen bagud. Manden vilde svinge om den, men vaklede, og Hjulet gik over det Yderste af Hundens Hale, og Dyret gav sig til at skrig. Da hed det strax: „Kan den gamle Æsel ikke see, at det uskyldige Dyr sidder der?“ J. mærkede, hvortil han sigtede, og sagde smilende: „Bore Vonder nedstamme fra moskovitiske Modre, der troe, at Mændene ikke holde af dem, med mindre de undertiden prygle dem.“ Tarel svarede: „De duellerede engang med en Offiicer, fordi han havde pryglet Deres Kammertjener.

De troede, at De selv var bleven fornærmet, fordi man havde fornærmet Deres Kammertjener. Mon det da skulde være Gud ligegyldigt, naar vi agte den, han har skabt i sit Billede, ringere end en Hund?"

Z. smilede og sagde: „De er en skarp Hofmeister.“ Idetsamme kom der en smuk Høsehund løbende, og Taren dreiede sig strax om den. Z. fremsatte det Spørgsmaal: om saadan en Hund ikke havde mere Forstand end mangfoldige blandt Menneskene, og søgte imod den unge Fyrste at bevise Rigtigheden af den Paastand, som Spørgsmaalet indeholdt. Tarel lod de unge Herrer trættes og sagde Intet. Endelig forlangte Z. at høre hans Mening. Han svarede: „Om denne Hund har mere Forstand end mangt et Menneske, vil jeg ikke indlade mig paa at bedømme. En Grund til ikke at paastaae slikt seer jeg imidlertid deri, at Menneskene føle sig meget fornærmede, naar man tvivler om deres Forstands Storhed. De taale langt lettere, at man tvivler om deres Dyd. Jeg vil derfor hellere paastaae, at denne Hund er dydigere end mangt et Menneske. Den adlyder sin Herre paa et Vink, logrer for ham paa det Venligste og lægger sig ærbodig for hans Fodder. Mennesket derimod, den stolte Skabning, seer sjelden eller aldrig op mod sin Skaber og Herre, agter ikke paa hans Vink og nægter ham Ærbodighed.“ Z. svarede: „De er en Kjætter; De er ingen af Bore.“ „Det skal

være mig kjærte," sagde Tarel, „om man maa tænke saaledes om mig, naar de store Pokaler gaae rundt ved Taffelet: da mener jeg at skulle have den Fordeel, at denne Hund er ikke klogere end jeg." — „Kom, Hr. Fyrste," sagde Z. „Lader os forlade Hundene, ellers bliver det tilsidst beviist, at de undertiden ere klogere end deres Herre." Han forte os derpaa op i sin Bogsal. Man finder der de vigtigste Skrifter, som vedkomme Historien, Jordbeskrivelsen og Statsretten, og alle Bøger ere smukt indbundne. Tarel begyndte at see sig om. Z. sagde til ham: „Der behager det Dem bedre end hos Hundene?" — „De taler sandt," svarede han; „jeg har kun at ønske, at Nogen havde skilt Bladene fra hinanden, at man kunde læse, uden at blive sirket." — „Bidste jeg ikke," svarede Z., „at jeg ogsaa her vilde faae en Drettesættelse. Men kom, jeg vil vise Dem mit Haandbibliothek; der skal De see, at Bladene ikke hænge sammen af Limen." Vi gik ind i hans Sovestue og fandt en Samling af Romaner, alleslags Memoirer, slibrige Vers og Skrifter imod Religionen. Tarel undersøgte især de sidste og fandt, at de vittigste Indfald og Bespottelser allevegne vare understregede med Blyant. Han sagde: „De fleste af disse Bøger besidder ogsaa jeg, og jeg har ogsaa understreget meget i dem; men jeg har rettet min Opmærksomhed paa noget ganske Andet. Jeg har sat Streger, hvor jeg har fundet falske Slutninger, fordreiede Anforselssteder,

tydelige Modsigelser, urimelige Sammenligninger, misforstaaede Sætninger af Bibelen og deslige, og anmærket, hvor bedre Underretning kan søges." B. svarede: "Saa maa De vel læse et heelt Aar paa saadan en Bog." — "Paa de første Boger af dette Slags", svarede Tarel, "har jeg anvendt megen Tid; men paa de andre ikke; thi i Hovedsagen skriver den Gne altid den Anden ud og sætter kun en ny Smag derpaa ved nye Vittigheder." — "De maa jo", vedblev B., "undertiden have anvendt mere Tid paa at læse en saadan Bog, end Forfatteren paa at skrive den." — "Det kan vel være," svarede Tarel. — "Saa er De ogsaa en slem Mand," sagde B.; "bi kun! det skal jeg fortælle vore Præster. Jeg løber en saadan Bog igjennem i saa Timer, og dog skjænder man paa mig. Hvorledes vil det ikke gaae dem, der bruger saa lang en Tid til saadan en Bog!" — "Jeg vil være glad," svarede Tarel, "hvis De selv ret betænker, hvad der ligger i Deres Ord."

Dagen derpaa gjorde Fru S. et Gjestebud paa sit Landsted. Fyrsten, Hr. Tarel og jeg vare ogsaa budne. Vi traf der blandt andre Fru N., en Dame, der i alle Henseender kan gjøre Fordring paa en høi Grad af Agtelse.

Hun nærer i sit Hjerte en levende Taknemlighed og Erbødighed for Gud og lader disse Følelser ved passende Leilighed, men uden noget tvungent Bøsen, skinne frem i Gjærningen. Da man derfor

reiste sig fra Bordet, og efter en i denne Egn endnu vedligeholdt Sædvane, bad, foldede hun sine Hænder, og hendes Ansigt antog Udtrykket af en sand og alvorlig Andagt. Men hun var ogsaa næsten den eneste Person, hos hvem man bemærkede dette: de fleste af de andre Damer legede med deres Bister; af Herrerne tog Gen en Priis Tobak, en Anden lagde Hænderne paa Ryggen, en Tredie strøg sine Mansketter ud, og disse Bederes Dine løb om fra een Side til en anden. Det Bedste ved denne Bon bestod efter mine Tanker deri, at den neppe varede en Tiendedeel af et Minut; det kom mig for, som de kun vilde drage Veiret, for at ønske hinanden: „Vel bekomme.“ Fru N. var uidentviol begyndt paa Fadervor, thi man mærkede, at hun endnu ikke var færdig, da Stoien af Complimenterne nødte hende til at afbryde sin Andagt. Selskabet skiltes derpaa ad: Nogle gik ud i Haven, Andre ind i et andet Værelse. Hr. S. førte Fyrsten, Tarel og mig ind i en smuk Sal, der var behængt med kostbare Malerier. Idet vi gik derhen, sagde Hr. S. til Fyrsten: „Har De ogsaa Hellige hos Dem?“ Denne svarede: „Jeg troer, at der baade findes hellige og vanhellige Folk hos mig. Hvorledes falder De ellers paa dette Spørgsmaal?“ Hr. S. svarede: „Saae De ikke, hvilken hellig Mine Fru N. gjorde, og hvor længe hun læste fra Bords? Jeg mener derfor, om De ogsaa har saadanne andægtige Søstre hos Dem?“ — „Jeg

ønskede," sagde Fyrsten, „at der paa alle Steder var mange Personer at finde, der havde saa stor en Forstand og saa ædelt et Væsen som Fru N. Hvad finder De at udsætte paa hende?" Hr. S. sagde: „Er det ikke fortrædeligt, at hun staaer og beder en halv Time, og vil have, at saamange skal vente paa hende? Og hvad var det ikke for en urimelig Mine hun gjorde?" Fyrsten svarede: „Hvor mange Secunder regner man her paa en halv Time? Jeg troer, at Fru N. havde været fornøiet, naar man havde foruudt hende et eneste Minut. Jeg har forlængesiden ønsket, at tale med Dem om saadanne Ting: det er mig kjært, at De nu giver mig Leilighed dertil. Vi have hidindtil skjemtet meget; nu ville vi ogsaa engang være alvorlige. Da vi reisste os, forlangte en Dame et Glas Vand for at toe sine Hænder. Man bragte hende det: hele Selskabet biede, imens hun toede sig, og man vilde have anseet det for en stor Uartighed, hvis Nogen havde besværet sig over, at han maatte vente paa hende. Men da Fru N. beder et Secund for længe, saa bliver det regnet for en stor Forseelse. Da vi siden ønskede hinanden Velbekomme, blev Enhver ganske stille og ærbodig, bukkede dybt og anvendte langt større Tid paa disse Complimenter end paa Bonnen. Hvor ærbodig er man ikke imod Mennekene? Skal da Himlens og Jordens Herre ikke være værd, at man træder frem for ham med sammelig Anstændighed, naar man vil takke ham for hans Velgjernin-

ger?" — Hr. S. svarede: „Jeg mener, at naar man vil være andægtig, bør man være det hjemme i sit Kammer; i Selskaber bliver det anseet for Skindhellighed.“ — „Bistnok!“ svarede Fyrsten, „er det bedre slet ikke at bede, end at bede saaledes, som vi bad i Dag. Sandelig, en Hedning iagttaget mere Sammelighed ved Vennen, end den fornemme Verden iblandt Christne. Og mon dette ikke skulde være et Tegns paa Tidens Fordærvelse! I Grbødighed for Menneffene har man drevet det til det Hoieste. Hvor ydmyge ere de ikke, naar de gjøre en Fyrste deres Opvartning! hvilken Græ mene de ikke at have indlagt sig, naar de have overgaaet Andre i underdanige Miner og indtagende Talemaader! Men naar Noget giver det ringeste Tegns paa Taknemlighed og Underdanighed mod Gud, saa tillægger man ham strax Skindhellighed og finder hans Opførsel lastværdig. Siig mig: veed De Noget, hvormed man kan undskylde dette de Christnes Forhold?“ — Hr. S. svarede: „De tænker for skarpt, naadige Fyrste. Det er ikke godt strax efter Maaltidet at give sig ind paa saadanne dybsindige Betragtninger. Fru N. har desuden indbudet Dem til at spille. Det glæder mig, at hun har vundet Deres Yndest. Men De, Hr. Tarel! følg De med mig. Jeg veed, De er en Kjender af gode Malerier; jeg vil vise Dem mine.“ — Jeg fulgte med, og vi fandt endeel smukke Malerier af berømte Mestere. Blandt andre saae vi et stort Stykke, om hvilket Hr. S.

fortalte, at det var et af de allerbedste, og at han havde givet 5000 Gylden for det paa en Auction efter en rig Jøde i Amsterdam. Det forestillede Indvielsen af Salomons Tempel og indeholdt Afbildninger af mange Personer, paa hvilke stærke Sindsbevægelser af Glæde, Forundring og Andagt vare udtrykte; men det Smukkeste paa Stykket var Kong Salomon selv, der laa paa Knæ for Brændofferets Altar og bad. Hr. S. blev altid henrykt, naar han betragtede dette Stykke, saasom det havde kostet ham meget, og blev beundret af alle Kjendere. Han sagde til Tarel: „Er dette ikke et herligt Stykke?“ Tarel svarede: „Det kan jeg ikke see endnu. Høiset over Doren hænger en Hyrdedands. Den synes mig langt bedre truffen.“ Hr. S. blev herover noget ivrig og sagde: „Det Stykke har jeg ladet udføre af en Maler her paa Stedet; det er nærmest bestemt til at udfylde Pladsen og kostede kun 30 Rigsdaler; og dog vil De ligne det med dette herlige Maleri?“ — Tarel svarede: „Jeg finder ikke, at dette Stykke forestiller hvad det skulde. Det mangler Naturlighed. Det er for kunstigt, overdrevent og tvungent.“ Hr. S. løb hen, trak det ene Gardin ned og sagde: „Nu har De det rette Lys. Stil Dem ved mig og betragt Kong Salomon. Seer De hans til Himlen oploftede og under Dienlaagene halvt skjulte Dine, hans udstrakte Hænder, hans halvaabne Læber? Hører De ham ikke sukke, idet De betragter hans Billede? Seer man ikke i hans

Ansigt og Udfærd den helligste Uskyld, en ivrig Andagt og en inderlig Længsel paa det Allernaturligste? Læg Mærke til hans Hoffolk hisset henne. Udtrykker ikke deres saare forskellige Skikkelser Beundring og hellig Nidkjærhed? Er det ikke i sin Heelhed noget virkelig Guddommeligt?" — "Det kan jeg endnu ikke see," sagde Larel. "Det synes mig endnu et tvungent og unaturligt Stykke. Hvad vilde De domme, naar De nogensinde saae en Konge paa denne Maade holde Ben i hele Hoffets Nærværelse? hvad vilde De sige om hans Hoffolk, naar de antog saadanne Miner? vilde De ikke mene, at baade Fyrsten og hans Hof vare skindhellige? Finder De Andagten her i dens naturlige Skikkelse? Havde Maleren villet fremstille Andagt og hellig Iver paa en naturlig og utvungen Maade, saa skulde han have taget Mynster af os, da vi for nylig læste fra Bords?" — "Er det den Tak, jeg skal have," sagde Hr. S., "fordi jeg viser Dem mine Malerier, saa skal De til Straf ikke see et eneste mere. Derhenne har jeg en deilig sovende Venus, som har kastet Sloreten af: hende skal De nu ikke faae at see." — "Siden hun har afdroget Sloreten," sagde Larel, "er hun formodentlig en gammel Coquette; det Slags Bæfener ynder jeg ikke."

Idetsamme kom Hr. B. til. "De kommer ret tilpas," sagde Hr. S. til ham; "her skeer mig Overlast: man vil gjore mig til en Helgen. Jeg befinder mig ilde; man har, siden vi kom fra Bords,

ikke gjort Andet end drille mig;" og derpaa fortalte han, hvad der var skeet. Z. sagde derpaa til Tarel: „Jeg vil ikke haabe, at De og Deres Fyrste skal fordærve mig Hr. S., som jeg med megen Meie har faaet paa saa god" „Paa saa forkeert og unyttig en Bei," faldt Tarel ham i Talen. „O, nei," sagde Z., „saaledes maa De ikke tale. Er det muligt, at der i saa oplyst en Sjæl endnu kan være saa sorte Pletter af den Overtro, som blev os lært i vor Barndom! Jeg har Dem saa kjær og vilde have Dem endnu kjærere, dersom De vilde lade Deres Barnepigens daarlige Meninger fare. O, bort med saadanne Grillen af saa skjon og elskværdig en Sjæl" — her omfavnede og kyskede han ham og raabte: „Bort, bort med saadan Tant fra saa lærd og klog en Mand!" — Tarel sagde: „Jeg takker Dem meget for Deres Bevaagenhed; men jeg beklager, at De har kastet den paa en Person, der ikke engang kan love, nogensinde at blive værdig til den. Men jeg kjender Deres Udelmodighed og veed, at De fremdeles vil blive mig bevaagen, om jeg ogsaa siger Dem, hvad der nu faldt mig ind ved Deres Kjærtegn." — Z. svarede: „Det vil være noget Behageligt S.! nu er De lykkelig sluppen; nu vil det gaae ud over mig; lad mig ikke i Stikken! Hvad tænkte De da ved mit hjertelige og oprigtige Kys?" — „Jeg tænkte," sagde Tarel, „paa Deres gamle Hest: „Hans den Velfortjente." Da De viste os dette Dyr og ligeledes ret hjertelig og oprigtig

Kysede dens gamle Mule, saa fortalte De os, hvorledes den i en Tvekamp ved et Spring havde reddet Deres Liv, og De derfor havde besluttet at fore den, til den døde af sig selv. De lagde til: „Et ædelt Gemyt finder Fornoielse i ogsaa at være taknemlig mod et Dyr.“ Denne Hest gjorde hiint lykkelige Spring uden at tænke paa sin Rytter og hans Liv, og den kunde ligesaagodt have bragt Ulykke, som den nu bragte Lykke derved. Men jeg kjender Gen, som af Kjærlighed og Viisdom har givet mig Liv, Fornuft og Sandser, som bevarer mit Liv og vederqvæger mig og glæder mig paa utallige Maader. Skulde det nu være mindre ædelmodigt, at jeg føler en inderlig Taknemlighed til ham og finder Glæde i at yttre denne Taknemlighed? — B. svarede: „Jeg forstaaer ikke Deres Slutning. Min Hest vederfares en Velgjerning ved min Taknemlighed. Men hvad Gavn har den Hoieste deraf, at saa ubetydelig en Skabning, som jeg er, takker ham og læser fra Vords? Hvem ærer vel Gud meest: De, der vover at takke ham for hans Velgjerninger, eller jeg, der anseer ham altfor hoi, hans Velgjerninger altfor store og mig selv altfor ringe, til at min Tak skulde være ham behagelig?“

„Prægtige Ord, mange Tanker!“ svarede Sarel. „Jeg veed, at ikke alene Herrerne selv, men ogsaa disses Venner undertiden tilgive gamle Tjenere et Ord, som ikke var omhyggeligen afveiet. De maa derfor, som en Ven af min Fyrste, ogsaa holde mig

et Ord tilgode. Jeg synes, at Deres Sjæl er altfor fuld af Tanker, og at disse ikke fremsættes paa behørig Maade."

B. sagde: „Jeg beder Dem: udtal Dem ganske frit. Jeg holder dog af Dem, om De ogsaa engang imellem giver mig et soleligt Puf. Hvad har De at udsætte paa mine Tanker?"

Sarel svarede: „De mener, at min Slutning ikke er rigtig, naar jeg siger: Hvis Taknemlighed imod et Dyr er en ædel Følelse, saa er det langt ædlere at være taknemlig mod Gud. De indvender: Dyret skeer derved en Velgjerning, men Gud ikke. Herved har jeg allerede meget at erindre. Af Deres Ord vilde følge, at Ingen kunde vente sig Tak af Dem for beviist Tjeneste, uden en Saadan, hvem Deres Tak var til Nytte. Naar altsaa Deres Fyrste vilde give Dem et nyt Riddergods i Forlehning, saa vilde De ikke takke ham, hvis De ikke paa denne Maade kunde bevise ham en Tjeneste. Dog, Deres Forhold imod Deres Hest overbeviser mig om, at De har et langt ædlere Sindelag. Taknemlighed bringer Dem til at gjøre langt mere imod den, end hvad der kan kaldes Nytte. De har sat den i Deres bedste Stald, uagtet den vilde befinde sig ligesaavel hos Arbeidshestene. De roser den Lykke, den har bragt Dem. De kysser den oven i Kjobet. Jeg veed ikke, om den tabte Noget, hvis De lod dette fare og kun gav den sin Havre. Jeg anseer disse Ting som Virkninger af den Glæde, De finder i Taknemlighed.

Taknemlighed er i sit Væsen saa skjon, at den bringer en ædel Sjæl den inderligste Glæde; og Utaknemlighed er saa hæslig, at et ædelt Gemyt affkyer sig selv, naar det af Samvittigheden overbevises om en Utaknemlighed. Derfor synes det mig, at jeg maatte affkye mig selv, naar jeg ikke folte saa om en Erkjendtlighed mod min høieste Velgjører, at den aabenbarede sig i udvortes Handlinger. — De siger: Hvorledes kan den Uendelige være tjent med min Tak? Ganske vist: Gud bliver ikke større, fordi jeg takker ham; men jeg vinder derved. Jeg vinder Glæden af, ikke at være utaknemlig. Dog tvivler jeg ikke om, at min Taknemlighed er Gud velbehagelig. Jeg er en ringe Skabning, men ikke saa ringe, at den Alvidende ikke skulde see mig. Jeg mærker, at han tænker paa langt mindre Orme end mig. De har selv gjennem Deres nye Forstørrelsesglas viist mig alleslags Skabninger, som det blotte Øie ikke kan opdage. Vi forundrede os over den Orden, deres Legemer udviste, og De meente selv deri at have Bevistet for en uendelig Skaber. Strækker Guds Forsyn sig til saadanne Skabninger, saa kjender han ganske vist ogsaa mig. Skulde det nu være ham ligemeget, enten han i mig seer en taknemlig eller en utaknemlig Skabning? Vi see her for os nogle skjonne Blomsterbed. De tilstaaer, at Materien, hvoraf Blomsterne bestaae, er frembragt af den Almægtige, og at en uendelig Viisdom har fastsat de Regler, hvorefter den optages og tildannes. Det Regelmæs-

fige og Skjønne ved disse Verter maa ogsaa node Dem til at troe, at Skaberens elsker Orden og Skjøn-
 hed. De viste mig for nylig Deres Conchyliensam-
 ling. De yttrede dengang: „Saaledes maler Natu-
 ren i Havets Dyb.“ Jeg forandrede dette Udtryk
 og sagde. „Saaledes maler Gud ved Naturen i
 Havets Dyb.“ De sagde, at De ogsaa var enig
 med mig deri. Altsaa raabe ogsaa disse Musling-
 skaller til os: „Skaberens elsker Orden og Skjøn-
 hed.“ Kan jeg ikke heraf slutte, at Gud elsker skjønne
 Sjæle? Kan det vel være den, der danner saa
 skjønne Legemer, ligegyldigt, om de fornuftige Væ-
 sener ere ædle eller uædle, taknemlige eller utak-
 nemlige? Jeg fryder mig i det Haab, at den Alvidende
 kender mig, og at han snarere vil sætte mig i en
 anden Klasse af Aander, naar jeg ærer ham for
 hans utallige Belgjerninger, end naar jeg er utak-
 nemlig. Kan De virkelig troe, at Guds uendelige
 Forstand vil regne den, der takker ham, for lige
 med den, der ikke takker ham? Det er rigtignok
 en prægigt Talemaade, naar De siger: Gud er for
 stor, hans Belgjerninger for mange, og jeg for
 ringe til, at jeg med min Tak kunde ære ham.
 Men undersøg det noie; men dette skulde være den
 sande Marsag, hvorfor vore artige Derrer forsømme at
 takke deres Gud? Driste de sig virkelig til i deres
 Sindelag at paastaae Narværelsen af den Hoiag-
 telse og Erbodighed, som disse Ord give tilkiende?
 Og da Guds uendelige Hoihed ikke hindrer ham i

at tænke paa de smaae Orme og indrette deres Begjær paa det Forunderligste: skulde den da forbyde ham at tage imod en ærbodig Takjælgelse af en erkjendtlig Sjæl? Og mon følgende Slutninger nogensinde kunde forsvares: Gud er saa stor, at jeg er for liden til at ære ham. Guds Begjæringer ere saa mange og vigtige, at jeg ikke kan takke ham nok derfor: derfor vil jeg ikke takke ham. Kan Noget finde disse Slutninger rigtige! Man gjør sig let et falsk Begreb om Guds Høihed. Ved at tænke derpaa indstiller sig hos os det Billede, vi have af store Fyrster, og uformærket give vi Gud Lighed med disse. Vi mene, og ikke uden Grund, at det strider mod en Fyrstes Høihed at anvende Omhu paa Smaating. Aarsagen hertil er den: han kan ikke omfatte Alt; giver han sig derfor af med Smaating, saa forsommer han det Vigtigere. Hertil kommer, at man ofte har et falsk Begreb om den fyrstelige Høihed, idet Hykleri har gjort mange smaa Ting store, og mange store Ting smaa. Men med den Uendelige har det en ganske anden Beskaffenhed. Han forglemmer ikke det Store, fordi han seer paa det Ringes og sørger for dette. Guds Høihed maa dommes efter hans store Egenskaber og de Gjærninger, som stemme dermed. Mon den Fyrste ikke besad en overordentlig Storhed, der herskede over udstrakte Lande, kjendte alle sine Undersaatter, vidste, hvem der var tro og retskaffen, og hvem der ikke var det, altid foretrak hine for disse, og

regjerede sit Rige vel, ikke blot i store, men ogsaa i smaa Ting? Og skulde en saadan Fyrste paa Grund af sin Høihed være mindre værd til Ære og Kjærlighed? Men Gud behersker utallige Stater af uendelig Udstrækning. Han kjender alle sine Skabninger. Hans uendelige Visdom fatter Ordenen eller Uordenen i Verdens hemmeligste Kroge. Just fordi hans Forstand er fuldkommen, kan han ikke andet end forestille sig alle Ting paa det Noieste. Hans Magt raader allevegne. Den har ikke bevist sig mere forunderlig i de store Ting, end i de smaa. Man seer ogsaa Kjendetegn paa Skaberens Kjærlighed imod de skabte Ting og isærdeleshed mod Menneskene. Utallige Belgjerninger ere de utallige Kjendetegn. Hans Omhu angaaer ikke blot det Store, men ogsaa det Ringe. Er ikke alt dette en virkelig Høihed? Er ikke den Forstand, den Magt, den Kjærlighed stor, der beviser sig i Alt, som vi formaae at nævne? En sand, en ærværdig, en elskværdig Storhed! En Høihed, der tillige er saa rig paa Kjærlighed, at Enhver tør nærme sig den paa en ærbødig Maade! En Høihed, som jeg veed kjender min Kjærlighed og finder Velbehag deri!"

B. sagde: „Nu har vi faaet en ordentlig Prædiken, og jeg vilde ikke være saa bange for at gaae i Kirke, hvis jeg var vis paa altid at skulle høre saa god en Tale.“ Sarel svarede: „De vilde ikke være saa bange for at gaae i Kirke, hvis De havde

mere Smag for guddommelige Ting. De holder tre Timer ud i Theatret og horer med ganske god Taalmodighed paa flauc Intriguer og gamle Kjærligheds=Eventyr og anden saadan Snak: hvor kan da en eneste Time være saa forskrækkelig lang, i hvilken der bliver talt om Ting af Vigtighed? Men de Bøger i Deres Haandbibliothek" B. brød ham af og raabte: „Hvilken Tak jeg dog faaer for den Berømmelse, jeg gav Dem! Jeg skal aldrig oftere rose Deres Veltalenhed.“ — „Jeg veed vel,“ svarede Tarel, „hvad jeg burde have svaret paa Deres behagelige Ord. Jeg har saa ofte hort det Svar: „De gjor mig ret undselig med en Roes, som jeg ikke fortjener“, at jeg til Nod kunde gjore dette Kunststykke efter. Men De veed, at jeg ikke mere er paa Moden, og derfor siger jeg Dem, at jeg optager Deres Roes paa en anden Maade. De vilde paa en smuk Maade sige mig, at jeg havde prædiket for længe, og at det ikke var behageligt, naar Gen alene forte Ordet. Jeg veed godt, at jeg med min Prædiken har stødt an mod den gode Tone. Men De maa betænke, at De har at gjore med en Hofmester, der er bleven gammel og fortrædelig i sit Embede, og formedelst lang Bane, naar han er i Selskab med unge Herrer, enten seer hen i et Hjørne og tier, eller ogsaa faaer en Flyvelyst til at give Formaning. Jeg bemærkede før, hvorledes De i over en Time med uroffelig Taalmodighed sad og horte paa en ung Herre, der er

Kommen tilbage fra Paris med en hidsig Feber og ikke senere bleven den qvit. Han fortalte Dem, hvorledes Pontneuf saae ud, hvorledes Damerne puddre sig, hvorledes Herrerne bæve Hatten, og andre saadanne mærkelige Ting. Saadan en Taalmodighed maa De ogsaa have hos mig. Og bliv ikke bange: min Prædiken er ikke forbi endnu. Siig ikke, at De allerede har hort nok. De veed, hvor urolige de Lærde ere, til de saae de Tanker udgivne ved Trykken, i hvilke de have forelsket sig. Jeg vilde ikke komme til at sove i Nat, hvis jeg ikke fik svaret paa alt det, De forhen fremsforte. De onsker maaskee, at jeg skulde fremsætte mine Meninger ligesaa kort, som De; men det formaaer jeg ikke. Som jeg slet ikke er paa Moden, saa kan jeg heller ikke tænke efter den, hurtig sammenskrabe en Slump Begreber, blande dem og kaste dem ud som Lærninger af et Bæger. Jeg er af det Slags Skolemestere, som staae under Fornuftens strænge Love, samle Begreberne langsomt, skille dem noie, sammensoie dem moisommelig og tale om hver Ting efter sin Orden. Men maaskee vil jeg falde Dem mindre besværlig, hvis vi fortsætte vore Betragtninger i Haven?"

B. svarede: „Hvor mange bittere Piller har De ikke givet os paany! kunde man ikke med Grund blive vred paa Dem! Men for at De kan see, at vi hellere høre paa Dem, end De troer, -saa kom, vi ville gaae med Dem.“

Tarel begyndte herpaa igien at tale og beskylde B. for, at han paa en listig Maade havde paabyrdet ham en urigtig Slutning. „De forekastede mig ikke utydeligt,“ sagde han, „at jeg af Deres Yttringer om Taknemlighed imod et Dyr havde uddraget den Lov, at man skulde takke Gud ved Maaltidet. Deri havde De Uret. Jeg gjorde den Slutning, og min Slutning var rigtig, at det var skammeligt at være utaknemlig imod den høieste Belgjører. Men anvender De den saaledes, at man skal læse til og fra Bords, saa skeer der et Spring, hvorved min Slutning bliver latterlig, og det Sande gjort foragtelig ved det Falske. Naar har jeg paa-
 staaet, at man skulde læse til og fra Bords? Jeg har dadlet disse Tidens Maade at bede ved Bordet og sagt, at naar man læste en Takkebon, burde det skee paa en anstændig Maade. Vil man bede, som man beder nu, da onsker jeg, at Bordbonnen ganske maa blive afskaffet. De Samtaler, hvor-
 med man ender, ere heller ikke altid af den Beskaffenhed, at de tillade nogen Andagt, og under saadanne Omstændigheder gjør jeg aldrig nogen Bøn. Imidlertid er min Mening den, at det er meget anstændigt og nyttigt, at nyde Maden med Taksigelse. Vi takke jo altid den, der beverter os, ja endog den, der giver os en Priis Tobak; hvor-
 for skulde vi da ikke takke Gud, hvis Godhed har frembragt de velsmagende Retter og ikke blot bespiser, men ogsaa fornoier os. Jeg troer, vi vilde

føle mere Kjærlighed til Gud, naar vi ikke blot loede Maden, men overalt ved vore Fornoielser, hørte og loede Tanken til ham, fra hvem alt det Gode kommer. Men herved udfordrer jeg en Anstand, som svarer til Fromheden, da jeg troer, at sand Erbedighed for Gud nødvendigen er forbunden med en vis Belansthændighed."

"Svorledes!" sagde Hr. B., "skulde Guddommen i sin Høihed og Herlighed bekymre sig om saadanne Smaating og give Agt paa sine Tilbederes Anstand? Gud seer paa Hjertet og ikke paa det Udvortes. Jeg troer, at De tilsidst gjør Gud til et Menneſte, hvis stolte Indbildninger smigres ved krybende Underdanighed."

"De samler atter saameget i disse saa Ord," svarede Tarel, "at jeg maa begynde en ny Prædiken, hvis jeg skal svare paa altsammen. Jeg tilstaaer Dem, at Gud seer paa Hjertet, og at andægtige Minder ere ham en Vederstyggelighed, naar Hjertets Retskaffenhed mangler. Tro ikke, at jeg kalder de Folk hellige, der hænge med Hovedet og sukke bestandig og trække langsomt paa hvert Ord, og ikke desto mindre ved deres Vandel bevise, at de hverken ere Gud eller Menneſkene troe. Men jeg er overbevist om, at sand og levende Andagt ogsaa har nogen Virkning paa Legemet og fremkalder en vis udvortes Anstand. Alle Sindsbevægelser give sig udvortes tilkjende og have en saadan Magt over Legemet, at den maa gjøre BOLD paa sig selv,

der vil skjule sine Følelser. Glæde og Bedrøvelse, Kjærlighed og Had, Hovmod og Ydmyghed, Mod og Feighed, Undseelse og Frækhed indvirke saaledes paa Ansigtet, at man anseer det for en udmærket Kunst, ofte eller længe at kunne skjule disse Sindsbevægelser. Jeg er derfor overbevist om, at naar Hjertet inderligt bevæges af Ærbødighed, Taknemlighed og Kjærlighed til Gud, saa maae disse Følelser udvortes vise sig, hvis man ikke gjør Bold paa sig selv og med Flid forstiller sig. Naar jeg altsaa seer, at Noget beder uden udvortes Tegne paa Andagt, eller med uanstændige, lapsede og frække Miner, saa har jeg meget slette Tanker om saadan Ærbødighed og Kjærlighed imod Gud. Jeg tænker, at en saadan Andagt enten er meget kold, eller fattes aldeles, eller og at man forstiller sig af Frygt for at blive forhaanet af galante Folk. I Almindelighed er eet af de to første Tilfælde tilstede, og i det sidste er Andagten ikke begrundet paa trofast Kjærlighed, og er derfor ikke sand. Sæt nu altsaa, at Gud ikke saae paa den ydre Anstand, saa vil en virkelig andægtig Tilbeder alligevel ikke være uden ærbødige Miner, saasom den Sinds-tilstand, der kaldes Taknemlighed, Kjærlighed eller Ærbødighed, med Nødvendighed foder disse af sig. Men jeg holder for, at vore Regemers Stilling ikke heller er den hellige Gud ligegyldig og allermindst, naar vi bringe ham et Offer. Det synes mig, naar jeg vil antage den Mening, at Gud er altfor op-

høiet til at agte paa saadanne Smaating, at hele Naturen da reiser sig imod mig og tilraaber mig: „Du tager feil, du Kortsynede! og tillægger din Skaber en indskrænket, en doven og efterladende Høihed.“ Det mindste Kryb raaber til mig: „See den Orden, den Sammenhæng, den Overeensstemmelse, som er i vore Legemer.“ Sommerfuglene vise mig deres smukke Vinger, og den lille Bille sin Glands og sine Farver. Trænger ikke hele Naturen ind paa os og søger med det største Eftertryk at overbevise os om, at en uendelig Skaber giver Alt paa Legemet og det Udvortes og indretter ikke blot det Store, men ogsaa det Mindste efter Skjønhedens Regler. Det er netop den sande Høihed, der til den yderste Forundring er stor endog i Smaat. Men kan vi da overtale os til at troe, at Gud ikke skulde give Alt paa vort Udvortes, naar vi tale til ham og paa en Maade bevise ham den skyldige Ugre? kan det behage den Allvise at see Sjæl og Legeme i den største Uovereensstemmelse, idet vi med uanstændige og frække Miner bevise ham vor Ugre frygt? kan han blive nogen Skjønhed vaer i saa stridigt et Væsen? Endnu Gæt: vor Skaber og overste Herre fortjener, at vi ikke blot selv ære ham, men ogsaa opmuntre Andre dertil. Men skal dette skee, saa maa vor Lyst til at ære ham blive synlig. Saaledes forpligtes vi ogsaa til en udvortes Uerbodighed imod Gud. Mener De, min Herre! at vore Tjenestefolk skulde lære nogen stor

Orbodighed for Gud, naar de saae os bede efter disse Tidens Mode? Skulde det Mynster, som de Anseligste i Landet give, kunne bevæge Noget til at sige ved sig selv: „Herre! dig tilkommer Priis og Ære?“

B. brod ham af og sagde: „De veed, hvorledes De ofte snart i Skjemt og snart for Alvor har truffet mig omkring, naar jeg af modig Egensindighed har villet forsvare en Sætning. Jeg vil i Gjerningen vise Dem, at Deres Omgang er mig til Nytte. Jeg har aldrig forestillet mig Sagen paa denne Maade og vil videre estertænke den. Imorgen er Fyrsten ved Hoffet, men jeg bliver hjemme. Gjør mig den Fornøielse at besøge mig om Eftermiddagen og bliv hos mig til Aften: saa vil vi tale mere derom. Nu maae vi vel gaae tilbage og slutte os til Selskabet.“

Larel svarede: „Vi har den Ære at følge Dem. Men paa Veien maa jeg endnu ganske kort give Svar paa Noget, De forhen sagde. De meente, at jeg vilde gjøre Gud til et Mennecke, hvis stolte Indbildninger fandt Glæde ved dybe Reverentser. Har da de udvortes Orbodigheds Tegn intet andet Diemed, end at fornøie stolte og indbildske Narre? Finder De, at alle de Mennecker ere Daarer, som tage imod Æresbeviisninger?“

„Det var stærkt,“ svarede B. „Kom, S.! vi ville skynde os. Vi have begge To faaet nok for i Dag.“

Da vi nærmede os Huset, kom en Officeer os imode, der havde megen Dmgang med B. og var indtaget af hans Meninger. Til ham sagde B.: „De skulde have været hos os i Eftermiddag. Hr. Tarel har havt os i Skole. Han har trukket os frem for Bordet og lært os, hvorledes vi skulle bede: „Takker Herren,“ et cetera.“

Næste Dag gik Tarel og jeg ved den bestemte Tid til B., og S. kom ogsaa derhen. Det varede ikke længe, for B. bragte vor Samtale igang ved følgende Yttring: „Her seer De, kjære Hr. Tarel, at jeg har anvendt nogle Timer af min Formiddag paa at estertænke, hvad De lærte mig igaar. Jeg har endogsaa opskrevet Noget, hvorover jeg vil udbede mig Deres Tanker. Men De maa behage at gjalte dem mindre end igaar.“

„Mit Salt pleier ikke at bide,“ svarede Tarel, „uden naar det træffer paa slemme Saar og dødt Kjød.“

„Høre De,“ sagde B. til os, „hvilken en god Virkning min første Begiering har i Dag. Skulde det ogsaa være raadeligt at fortsætte Samtalen?“

„Jeg lover Dem,“ sagde Tarel, „at være ganske sagtmodig, naar De kun vil behage med mandig Alvorlighed at tale om saa vigtig en Sag. Hvad har De der paa Deres Papiir?“

B. svarede: „Jeg begyndte først imorges paa at sætte Noget op imod de Grunde, som De igaar anferte; men jeg mærkede, at naar jeg vilde bestride

Forpligtelsen til Taknemlighed mod Gud og til at dyrke ham ved Taksigelse, saa vilde jeg selv give Dem Baaben imod mig. Men derunder kom jeg paa noget langt Vigtigere: jeg fandt Grunde til at bestride Rigtigheden af den Bøn, hvori man begjærer Noget af Gud. Og naar De nu horer mig tale om Bønnen, saa vil De behage stedse derved at forstaae Begjeringebønnen. Imod den anfører jeg Følgende. Den synes mig at være en ganske unødvendig og unyttig Ting. Ja, det synes mig, at man langtfra ved den at ære den Uendelige, meget mere fordunkler hans Egenskaber og stiller den Fuldkomne i Klasse med Menneskene. Ved Gud ikke, hvad vi behøve, uden at vi bede derom? Eller er han saa ukjærlig og forsængelig, at han først maa bevæges ved Bønner og Taarer, inden han vil meddele os sine Velgierninger? Er den Fyrste ikke langt ædlere, der forekommer sine Undersaatter med sin Raade, end den, der forlanger Knæfald for hver en ringe Ting? Er jeg altsaa ikke Gud meest, naar jeg anseer ham for en Herre, der gjør mig godt uden min Bøn, aldeles ikke forlanger den og endnu mindre venter paa den?"

„Jeg tilstaaer Dem,“ sagde Tarel, „at hvad De har anført mod denne Art af Bønnen er ikke noget Uvigtigt. Jeg har selv havt meget at gjøre med disse Tvivl. Nu mener jeg dog at være istand til at oplosse dem, og idetmindste forurolige de mig ikke mere. De mener, at Bønnen er unødvendig og

unyttig, fordi Gud veed, hvad vi behove, inden vi bede derom. Han er heller ikke ufjærlig og forfængelig, saa at man skulde behove at vinde ham ved sin Bøn og bevæge ham til Naade. Disse Aarsager gjøre ikke Bønnen nødvendig. Jesus siger det selv hos Matthæus 6. Kapitel 8. Vers. Men deraf følger ikke, at der ikke er andre Aarsager, som gjøre Bønnen nødvendig."

„Hvad skulde det være for Aarsager?“ spurgte Z.

Tarel svarede: „Der gives andre Aarsager, som kunne bevæge Menneskene til at fordre og til at fremkomme med ærbødige Bønner. En Fyrste har for Exempel bevilget Nogen en Pension, men paa den Betingelse, at der aarlig skal ansøges derom, paa det at Vedkommende altid skal ansee den for en Naadesgave og sole sin Forpligtelse til Hengivenhed imod sin Velgjører. Her findes ikke de Aarsager til Bønnen, vi forhen nævnte; thi Fyrsten faaer ikke Noget at vide, han forhen ikke vidste; hans Gunst bliver ikke nu først sat i Bepægelse; heller ikke er der Grund til at sige, at der frembæres et Offer for hans Hoffærdighed. Holder De en saadan Bøn og dens Hensigt for urimelig?“

Z. benegtede det.

„Er der ingen Urिमelighed heri,“ vedblev Tarel, „saa have vi en Aarsag, som retfærdiggjør den Uendelige, naar han forlanger af os, at vi skulle bede ham om hans Velgjerninger, den nemlig, at han ved Bønnen vil gjøre Menneskene erkjendtlige

og erindre dem om, at alt, hvad de modtage, er hans Raades Gaver. Et andet Exempel vil endnu bedre oplyse denne Sag. Fornuftige Forældre vænne deres Børn til med ærbodig Bøn at søge Opfyldelsen af deres Ønsker. De maae endog saa bede om de Ting, som Forældrene allerede have kjøbt og besluttet at give dem. Saaledes pleie Forældrene at gjøre, ikke fordi det er dem ubekjendt, hvad Børnene behøve, heller ikke, fordi de mangle Hjerte til at give, og endnu mindre af Forsængelighed. Men deres Hensigt er at gjøre Børnene høflige, ærbodige og taknemlige. Og Bønnen har virkelig en saadan Indflydelse paa dem. De blive omme og kjærlige imod deres Forældre. Desuden har en ærbodig Bøn en indtagende Skjonhed og Behagelighed i sig selv, medens derimod en trodsig Fordring eller en Bortriven er stødende og hæslig. Af samme Aarsag sømmer det sig den høieste Fader, at forlange en ærbodig Bøn af hans fornuftige Skabninger. Det stemmer overeens med hans Fuldkommenhed at lede os til Taknemlighed, Kjærlighed og Ydmyghed. Jeg gjør mig derfor Bønnen til Pligt og tilegner mig ved ydmyg Bøn endog de Belgierninger, som jeg allerede har i min Magt. Jeg vilde ansee det for en hæslig Feil ved mig, dersom jeg viste Raahed imod Gud, medens jeg er høflig mod Venner, ja mod Fremmede og ofte beder dem om det, de ere pligtige at give mig. Den Slutning kan jeg ikke bifalde: Gud giver mig, uden at jeg beder, utal-

lige gode Ting: altsaa vil jeg ikke offere ham et Ord og med ydmyg Bøn strække Haanden ud efter hans Belgjerninger."

"Nu er jeg istand til at svare paa det Dvrige, De sagde. De opkastede det Spørgsmaal: er ikke den Fyrste, der forekommer sine Undersaatter med sin Naade, ædlere end den, der fordrer Knæfald for hver en ringe Ting? Jeg mener, at den Fyrste, der altid forekom sine Undersaatter med sin Naade, ikke fortjente Roes, ligesaa lidet som den, der aldrig gjorde vel, uden at bedes. Lad os tænke os, at en Fyrste havde Krig. Hundrede Mand, der skulle besætte en farlig Post, lægge deres Vaaben ned. Fyrsten forekommer dem med sin Tilgivelse, inden de bede ham derom. Hvor mange Soldater, troer De, ville senere udsætte sig for Fare? Er han derimod vanskelig med at tilgive de Forste, saa vil der senere ikke saa let blive syndet paa Naade. Jeg mener altsaa, at den Regent er meest at rose, der i nogle Tilfælde forekommer sine Undersaatter med sin Naade, men i andre holder den tilbage, til man indstændigt har ansøgt om den. Og saaledes handler Gud. I utallige Ting forekommer han Skabningerne med sin Kjærlighed. Han giver os Liv, Fornuft, Sandser og Lemmer, forend vi ere istand til at bede ham derom. Han har beredet Jorden til vor Tjeneste, inden vi have kjendt ham. Men undertiden holder han endeel af sine Gaver tilbage. Han berover os Sundheden og tager vore Benner

bort ved Døden. Han lader Torke affvie Markerne, eller fordærver dem ved Kulde, Hagel og skadelige Dyr. Saaledes erindrer han os om, at alt, hvad vi have, er hans Naadegave, og opfordrer os til Taknemlighed; og for at denne Følelse skal være stadig og levende hos os, forpligter han os til Bønnen. Den gjør sig altsaa den høieste Forestilling om Gud, der anseer ham ikke blot for den naadigste, men ogsaa den viseste Kænge, der vel forekommer sine Skabninger med utallige Belgjerninger, men dog gjør sine Indretninger saaledes, at han hindrer dem i at blive utaknemlige og leder dem til Ærbødighed og Kjærlighed, idet de maae anraabe ham om nogle af hans Gaver. Den, der modtager Guds Belgjerninger med Bøn og Taksigelse, han ærer Gud som en viis og kjærlig Fader."

Hertil svarede B.: „Jeg tilstaaer Dem, at man paa denne Maade nogenledes kan begribe, at det er en Skyldighed at bede, og at den Befaling, som Skriften derom giver, ikke strider mod de guddommelige Egenskaber. Men hermed er den Forjættelse langt fra ikke forklaret, som Skriften har lagt til Buddet om at bede, da den nemlig lover den Bedende Bønherelse paa Grund af hans Bøn og omtaler Bønnen som et Middel til at erholde noget af den Høieste, han ellers ikke havde faact. Dette strider dog ganske aabenbart imod Guds evige og uforanderlige Raadslutninger. Siig mig engang, troer De, at alle Guds Raadslutninger ere fra Ewig-

hed, at Intet kan angre ham, og at hans Bestemmelser folgelig ere uforanderlige?"

"Jeg troer det," svarede Tarel, "og da jeg bekjender mig til Guds Aabenbaring i Jesus Christus, kan jeg ikke andet end troe det. Thi omendskjondt Nogle ville negte, at Gud forud er vidende om visse tilfældige Ting, og isærdeleshed saadanne, der blot beroe paa nogle Skabningers eget Valg, efterdi de mene, at denne Forudvidenhed ophæver Menneskenes Frihed, og at man lettere kan forklare det Ondes Oprindelse i Verden, naar man antager, at Gud ikke forudseer Skabningernes vilkaarlige Beslutninger: saa maa jeg dog finde, at Skriften er af en anden Mening. Den siger udtrykkelig, Ephes. 1. 4: „Gud har udvalgt de Troende i Christo, for Verdens Grundvold blev lagt.“ Dermed læres, at Gud har forudseet Menneskenes Fald og Forløsningen ved Christus. David berømmer Gud for, Ps. 139, 16, at hans Dine have seet ham, da han endnu ikke var, og at alle hans Dage vare skrevne i Guds Bog, forend de endnu vare komne. Dermed beskrives aabenbart en Alvidenhed, der ogsaa har forudseet de tilkommende Ting, der, idetmindste tildeels, grunde sig paa det Tilfældige hos Menneskene."

"Men jeg kan ikke overtale mig til at troe, at Guds Forudvidenhed om en Beslutning skulde ophæve sammes Frihed. Jeg veed med fuldkommen Visshed, at saasnart Nogen fornærmer Dem, beslutter De at slaaes; men ophæves Deres Frihed, fordi

jeg forudsæer, hvad De vil gjøre? Tilværelsen af det Onde forklares ikke bedre derved, at man nægter Guds uindskrænkede Uvidenhed. Man vil dog altid kunne spørge, hvorfor har Gud ladet det Onde gribe saa forfærdeligt vidt om sig. Jeg vil derfor ikke opoffre nogen af de guddommelige Egenskaber, for at besmykke min Uvidenhed i Verdens Regjering. Jeg er overbevist om, at jeg hverken veed, hvorledes en Verden bør indrettes, eller hvorledes den skal regieres. I Erkjendelsen af Guds Storhed og min Forstands Indskrænkethed har jeg stor Mistillid til de nemme Forklaringer af de høieste og meest omfattende Opgaver. Jeg tilstaaer Dem altsaa: Guds Raadslutninger ere evige og uforanderlige."

B. svarede: „De veed, at jeg ikke befatter mig med Beviser af Skriften, men søger, hvad jeg vil, paa andre Steder. Men da De nu har beraabt Dem paa Skriften, saa sig mig engang: Kan De vel, netop i denne Sag, befrie Skriften fra en aabenbar Modsigelse? Thi paa andre Steder siger den udtrykkelig, at Gud er gaaet hen, for at see, om Noget var sandt; ligesom og, at Noget har angret ham."

„Jeg erindrer mig," sagde Tarel, „at vi engang talte sammen, om de nyere Digtere burde foretrakkes for de gamle. Jeg paastod det; og til Beviis opholdt jeg mig isærdeleshed ved den urimelige Gudelære, hvormed deres Poesier ere opfyldte. De sagde dengang, at deres Lærdomme ikke vare saa urime-

lige, som Ordene lod til, og at de under allehaande Billeder havde fremstillet Guddommens Majestæt og Virksomhed. De forklarede ogsaa nogle af disse Billeder for mig paa en meget kunstig Maade. Hvoraf kommer det, at De paa eengang taber denne Færdighed, naar De befinder, at den hellige Skrift taler i Billeder? Skal det være Modsigelse, som De nylig anførte, saa siger De altid Dem selv imod, naar De taler om Gud. De siger om Gud, at han seer og hører, og dog nægter De, at han har Dine og Øren. Saadan Modsigelse hæver De ved den Bemærkning, at De taler billedligt for at give Udtrykket Liv og Tydelighed. Hvorfor forener De ikke Skriftens Sprog paa samme Maade, naar den paa et Sted taler i Billeder og paa et andet ikke? Homer, Virgil, Ovid veed De at forsvare, hvilke dog aldrig forklare sig paa nogen fornuftig, bestemt og fuldkommen tydelig Maade om Gud og guddommelige Ting; men i Skriften finder De uovervindelige Vanskeligheder, da samme dog saa tydelig, saa bestemt og saa fornuftig omtaler de guddommelige Egenskaber og Gjerninger."

„Men hvorledes skal jeg vide," indvendte B., „hvor Skriften taler uden Billeder, og hvor den taler i Billeder?"

Lavel svarede: „Hvorpaa kan De vide, naar Virgil taler billedlig? Er Sagen virkelig saa vanskelig? Naar Skriften paa et Sted siger: „Det angrede Gud, at han havde skabt Mennesket," og

Erbedighed for Gud, naar de saae os bede efter disse Tidens Mode? Skulde det Mynster, som de Anseligste i Landet give, kunne bevæge Nogen til at sige ved sig selv: „Herre! dig tilkommer Priis og Ære?“

B. bred ham af og sagde: „De veed, hvorledes De ofte snart i Skjemt og snart for Alvor har trukket mig omkring, naar jeg af modig Egensindighed har villet forsvare en Sætning. Jeg vil i Gjerningen vise Dem, at Deres Omgang er mig til Nytte. Jeg har aldrig forestillet mig Sagen paa denne Maade og vil videre estertænke den. Imorgen er Fyrsten ved Hoffet, men jeg bliver hjemme. Gjør mig den Fornoielse at besøge mig om Eftermiddagen og bliv hos mig til Aften: saa vil vi tale mere derom. Nu maac vi vel gaae tilbage og slutte os til Selskabet.“

Larel svarede: „Vi har den Ære at følge Dem. Men paa Veien maa jeg endnu ganske kort give Svar paa Noget, De forhen sagde. De meente, at jeg vilde gjøre Gud til et Menneſke, hvis stolte Indbildninger fandt Glæde ved dybe Reverentser. Har da de udvortes Erbedigheds Tegn intet andet Diemed, end at fornøie stolte og indbildske Narre? Finder De, at alle de Menneſker ere Daa- rer, som tage imod Æresbeviisninger?“

„Det var stærkt,“ svarede B. „Kom, S.! vi ville skynde os. Vi have begge To faaet nok for i Dag.“

Da vi nærmede os Huset, kom en Officeer os imode, der havde megen Omgang med B. og var indtaget af hans Meninger. Til ham sagde B.: „De skulde have været hos os i Eftermiddag. Hr. Tarel har havt os i Skole. Han har truffet os frem for Bordet og lært os, hvorledes vi skulle bede: „Takker Herren,“ et cetera.“

Næste Dag gik Tarel og jeg ved den bestemte Tid til B., og S. kom ogsaa derhen. Det varede ikke længe, før B. bragte vor Samtale igang ved følgende Yttring: „Der seer De, kjære Hr. Tarel, at jeg har anvendt nogle Timer af min Formiddag paa at estertænke, hvad De lærte mig igaar. Jeg har endogsaa opskrevet Noget, hvorover jeg vil udbede mig Deres Tanker. Men De maa behage at salte dem mindre end igaar.“

„Mit Salt pleier ikke at bide,“ svarede Tarel, „uden naar det træffer paa slemme Saar og dødt Kjød.“

„Høre De,“ sagde B. til os, „hvilken en god Virkning min første Begjering har i Dag. Skulde det ogsaa være raadeligt at fortsætte Samtalen?“

„Jeg lover Dem,“ sagde Tarel, „at være ganske sagtmodig, naar De kun vil behage med mandig Alvorlighed at tale om saa vigtig en Sag. Hvad har De der paa Deres Papiir?“

B. svarede: „Jeg begyndte først imorges paa at sætte Noget op imod de Grunde, som De igaar anførte; men jeg mærkede, at naar jeg vilde bestride

Forpligtelsen til Taknemlighed mod Gud og til at dyrke ham ved Taksigelse, saa vilde jeg selv give Dem Bønnen imod mig. Men derunder kom jeg paa noget langt Vigtigere: jeg fandt Grunde til at bestride Rigtigheden af den Bøn, hvori man begjærer Noget af Gud. Og naar De nu horer mig tale om Bønnen, saa vil De behage stedse derved at forstaae Begjæringsbønnen. Imod den anfører jeg Følgende. Den synes mig at være en ganske unødvendig og unyttig Ting. Ja, det synes mig, at man langtfra ved den at ære den Uendelige, meget mere fordunkler hans Egenskaber og stiller den Fuldkomne i Klasse med Menneskene. Bed Gud ikke, hvad vi behøve, uden at vi bede derom? Eller er han saa ukjærlig og forfængelig, at han først maa bevæges ved Bønner og Taarer, inden han vil meddele os sine Velgjerninger? Er den Fyrste ikke langt ædlere, der forekommer sine Undersaatter med sin Raade, end den, der forlanger Anseelse for hver en ringe Ting? Erer jeg altsaa ikke Gud meest, naar jeg anseer ham for en Herre, der gjør mig godt uden min Bøn, aldeles ikke forlanger den og endnu mindre venter paa den?"

„Jeg tilstaaer Dem,“ sagde Tarel, „at hvad De har anført mod denne Art af Bønnen er ikke noget Uvigtigt. Jeg har selv havt meget at gjøre med disse Tvivl. Nu mener jeg dog at være istand til at opløse dem, og idetmindste forurolige de mig ikke mere. De mener, at Bønnen er unødvendig og

unyttig, fordi Gud veed, hvad vi behøve, inden vi bede derom. Han er heller ikke ukjærlig og forfængelig, saa at man skulde behøve at vinde ham ved sin Bøn og bevæge ham til Naade. Disse Aarsager gjøre ikke Bønnen nødvendig. Jesus siger det selv hos Matthæus 6. Kapitel 8. Vers. Men deraf følger ikke, at der ikke er andre Aarsager, som gjøre Bønnen nødvendig."

„Hvad skulde det være for Aarsager?“ spurgte Z.

Tarel svarede: „Der gives andre Aarsager, som kunne bevæge Menneskene til at fordrø og til at fremkomme med ærbødige Bønner. En Fyrste har for Exempel bevilget Noget en Pension, men paa den Betingelse, at der aarlig skal ansøges derom, paa det at Vedkommende altid skal ansee den for en Naadesgave og sole sin Forpligtelse til Hengivenhed imod sin Belgjører. Her findes ikke de Aarsager til Bønnen, vi forhen nævnte; thi Fyrsten faaer ikke Noget at vide, han forhen ikke vidste; hans Gunst bliver ikke nu først sat i Bepægelse; heller ikke er der Grund til at sige, at der frembæres et Offer for hans Hoffærdighed. Holder De en saadan Bøn og dens Hensigt for urimelig?“

Z. benegtede det.

„Er der ingen Urimelighed heri,“ vedblev Tarel, „saa have vi en Aarsag, som retsfærdiggjør den Uendelige, naar han forlanger af os, at vi skulle bede ham om hans Belgjæringer, den nemlig, at han ved Bønnen vil gjøre Menneskene erkjendtlige

og erindre dem om, at alt, hvad de modtage, er hans Raades Gaver. Et andet Exempel vil endnu bedre oplyse denne Sag. Fornuftige Forældre vænne deres Børn til med ærbodig Bøn at søge Opfyldelsen af deres Ønsker. De maae endogsaa bede om de Ting, som Forældrene allerede have kjøbt og besluttet at give dem. Saaledes pleie Forældrene at gjøre, ikke fordi det er dem ubekjendt, hvad Børnene behove, heller ikke, fordi de mangle Hjerte til at give, og endnu mindre af Forsængelighed. Men deres Hensigt er at gjøre Børnene hoslige, ærbodige og taknemlige. Og Bønnen har virkelig en saadan Indflydelse paa dem. De blive omme og kjærlige imod deres Forældre. Desuden har en ærbodig Bøn en indtagende Skjønhed og Behagelighed i sig selv, medens derimod en trodsig Fordring eller en Bortriven er stødende og hæslig. Af samme Aarsag sommer det sig den hoieste Fader, at forlange en ærbodig Bøn af hans fornuftige Skabninger. Det stemmer overeens med hans Fuldkommenhed at lede os til Taknemlighed, Kjærlighed og Ydmyghed. Jeg gjør mig derfor Bønnen til Pligt og tilegner mig ved ydmyg Bøn endog de Belgjerninger, som jeg allerede har i min Magt. Jeg vilde ansee det for en hæslig Feil ved mig, dersom jeg viste Raahed imod Gud, medens jeg er hoslig mod Venner, ja mod Fremmede og ofte beder dem om det, de ere pligtige at give mig. Den Slutning kan jeg ikke bifalde: Gud giver mig, uden at jeg beder, utal-

lige gode Ting: altsaa vil jeg ikke offre ham et Ord og med ydmyg Bøn strække Haanden ud efter hans Belgjerninger."

„Nu er jeg istand til at svare paa det Dvrige, De sagde. De opfastede det Spørgsmaal: er ikke den Fyrste, der forekommer sine Undersaatter med sin Raade, ædlere end den, der fordrer Knæfald for hver en ringe Ting? Jeg mener, at den Fyrste, der altid forekom sine Undersaatter med sin Raade, ikke fortjente Roes, ligesaa lidet som den, der aldrig gjorde vel, uden at bedes. Lad os tænke os, at en Fyrste havde Krig. Hundrede Mand, der skulle besætte en farlig Post, lægge deres Baaben ned. Fyrsten forekommer dem med sin Tilgivelse, inden de bede ham derom. Hvor mange Soldater, troer De, ville senere udsætte sig for Fare? Er han derimod vanskelig med at tilgive de Første, saa vil der senere ikke saa let blive syndet paa Raade. Jeg mener altsaa, at den Regent er meest at rose, der i nogle Tilfælde forekommer sine Undersaatter med sin Raade, men i andre holder den tilbage, til man indstændigt har ansøgt om den. Og saaledes handler Gud. I utallige Ting forekommer han Skabningerne med sin Kjærlighed. Han giver os Liv, Fornuft, Sandser og Lemmer, forend vi ere istand til at bede ham derom. Han har beredet Jorden til vor Tjeneste, inden vi have kjendt ham. Men undertiden holder han endeel af sine Gaver tilbage. Han berover os Sundheden og tager vore Venner

bort ved Døden. Han lader Torke affvie Markerne, eller fordærver dem ved Kulde, Hagel og skadelige Dyr. Saaledes erindrer han os om, at alt, hvad vi have, er hans Naadegave, og opfordrer os til Taknemlighed; og for at denne Følelse skal være stadig og levende hos os, forpligter han os til Bøn-
nen. Den gjør sig altsaa den høieste Forestilling om Gud, der anseer ham ikke blot for den naadigste, men ogsaa den viseste Konge, der vel forekommer sine Skabninger med utallige Belgjerninger, men dog gjør sine Indretninger saaledes, at han hindrer dem i at blive utaknemlige og leder dem til Orbo-
dighed og Kierlighed, idet de maae anraabe ham om nogle af hans Gaver. Den, der modtager Guds Belgjerninger med Bøn og Taksigelse, han ærer Gud som en viis og kjærlig Fader."

Hertil svarede B.: „Jeg tilstaaer Dem, at man paa denne Maade nogenledes kan begribe, at det er en Skyldighed at bede, og at den Befaling, som Skriften derom giver, ikke strider mod de guddommelige Egenheder. Men hermed er den Forjættelse langt fra ikke forklaret, som Skriften har lagt til Buddet om at bede, da den nemlig lover den Bedende Bønhoerelse paa Grund af hans Bøn og omtaler Bønnen som et Middel til at erholde noget af den Høieste, han ellers ikke havde faaet. Dette strider dog ganske aabenbart imod Guds evige og uforanderlige Raadslutninger. Siig mig engang, troer De, at alle Guds Raadslutninger ere fra Ewig-

hed, at Intet kan angre ham, og at hans Bestemmelser folgelig ere uforanderlige?"

"Jeg troer det," svarede Tarel, "og da jeg bekjender mig til Guds Aabenbaring i Jesus Kristus, kan jeg ikke andet end troe det. Thi omendstjondt Nogle ville negte, at Gud forud er vidende om visse tilfældige Ting, og isærdeleshed saadanne, der blot beroe paa nogle Skabningers eget Valg, efterdi de mene, at denne Forudvidenhed ophæver Menneskenes Frihed, og at man lettere kan forklare det Ondes Oprindelse i Verden, naar man antager, at Gud ikke forudseer Skabningernes vilkaarlige Beslutninger: saa maa jeg dog finde, at Skriften er af en anden Mening. Den siger udtrykkelig, Ephes. 1. 4: „Gud har udvalgt de Troende i Christo, for Verdens Grundvold blev lagt.“ Dermed læres, at Gud har forudseet Menneskenes Fald og Forløsningen ved Kristus. David berommer Gud for, Ps. 139, 16, at hans Dine have seet ham, da han endnu ikke var, og at alle hans Dage vare skrevne i Guds Bog, førend de endnu vare komne. Dermed beskrives aabenbart en Alvidenhed, der ogsaa har forudseet de tilkommende Ting, der, idetmindste tildeels, grunde sig paa det Tilfældige hos Menneskene."

"Men jeg kan ikke overtale mig til at troe, at Guds Forudvidenhed om en Beslutning skulde ophæve sammes Frihed. Jeg veed med fuldkommen Visshed, at saasnart Nogen fornærmer Dem, beslutter De at flaaes; men ophæves Deres Frihed, fordi

jeg forudseer, hvad De vil gjøre? Tilværelsen af det Onde forklares ikke bedre derved, at man nægter Guds uindskrænkede Alvidenhed. Man vil dog altid kunne spørge, hvorfor har Gud ladet det Onde gribe saa forfærdeligt vidt om sig. Jeg vil derfor ikke opoffre nogen af de guddommelige Egenskaber, for at besmykke min Uvidenhed i Verdens Regjering. Jeg er overbevist om, at jeg hverken veed, hvorledes en Verden bør indrettes, eller hvorledes den skal regjeres. I Erkjendelsen af Guds Storhed og min Forstands Indskrænkethed har jeg stor Mistillid til de nemme Forklaringer af de høieste og meest omfattende Opgaver. Jeg tilstaaer Dem altsaa: Guds Raadslutninger ere evige og uforanderlige."

J. svarede: „De veed, at jeg ikke befatter mig med Beviser af Skriften, men søger, hvad jeg vil, paa andre Steder. Men da De nu har beraabt Dem paa Skriften, saa sig mig engang: Kan De vel, netop i denne Sag, befrie Skriften fra en aabenbar Modsigelse? Thi paa andre Steder siger den udtrykkelig, at Gud er gaaet hen, for at see, om Noget var sandt; ligesom og, at Noget har angret ham."

„Jeg erindrer mig," sagde Tarel, „at vi engang talte sammen, om de nyere Digttere burde foretrakkes for de gamle. Jeg paastod det; og til Bevæis opholdt jeg mig isærdeleshed ved den urimelige Gudelære, hvormed deres Poesier ere opfyldte. De sagde dengang, at deres Lærdomme ikke vare saa urime-

lige, som Ordene lod til, og at de under allehaande Billeder havde fremstillet Guddommens Majestæt og Virksomhed. De forklarede ogsaa nogle af disse Billeder for mig paa en meget kunstig Maade. Hvoraf kommer det, at De paa eengang taber denne Færdighed, naar De befinder, at den hellige Skrift taler i Billeder? Skal det være Modsigelse, som De nylig anførte, saa siger De altid Dem selv imod, naar De taler om Gud. De siger om Gud, at han seer og horer, og dog nægter De, at han har Dine og Dren. Saadan Modsigelse hæver De ved den Bemærkning, at De taler billedligt for at give Udtrykket Liv og Tydelighed. Hvorfor forener De ikke Skriftens Sprog paa samme Maade, naar den paa et Sted taler i Billeder og paa et andet ikke? Homer, Virgil, Ovid veed De at forsvare, hvilke dog aldrig forklare sig paa nogen fornuftig, bestemt og fuldkommen tydelig Maade om Gud og guddommelige Ting; men i Skriften finder De uovervindelige Vanskeligheder, da samme dog saa tydelig, saa bestemt og saa fornuftig omtaler de guddommelige Egenskaber og Gjerninger."

"Men hvorledes skal jeg vide," indvendte J., "hvor Skriften taler uden Billeder, og hvor den taler i Billeder?"

Larel svarede: "Hvorpaa kan De vide, naar Virgil taler billedlig? Er Sagen virkelig saa vanskelig? Naar Skriften paa et Sted siger: "Det angrede Gud, at han havde skabt Mennesket," og

paa et andet: „Gud er ikke et Menneske, at Noget skulde angre ham;“ paa et Sted: „Han steg ned paa Jorden, for at see, om deres Synder vare blevne saa store,“ og paa andre: „Ingen Skabning er usynlig for ham; han opfylder Himmel og Jord; han er ikke langt fra Nogen af os; thi i ham leve og rores vi“ — er det da virkelig saa vanskeligt at forstaae, hvor Skriften taler ligefrem og egentlig, og hvor den udtrykker sig uegentlig og billedlig?“

„Kjære Hr. Tarel,“ sagde B., „De har for god en Hukommelse og foreholder mig altid, hvad der er sagt for flere Uger siden. De maa blive ved det, vi nu tale om. De forer mig altid bort fra Hovedsagen.“

„Det gjør jeg ikke,“ sagde Tarel; „idetmindste er jeg villig til strax at vende tilbage. Hvilke Folger vil De da uddrage deraf, at Guds Raadslutninger ere evige og uforanderlige?“

„Gre Guds Raadslutninger evige og uforanderlige,“ sagde B., „saa kan Bonnen ikke forandre dem. Folgelig finder ingen Bonhørelse Sted, men det skeer, som uden vor Von fra Evighed er bleven fastsat. Kan De tilintetgjøre denne Slutning, saa vil jeg igjen begynde at bede.“

„Jeg haaber“, svarede Tarel, „fuldkommen at høre denne Indvending, der uimodsigelig er den vigtigste, som kan gjøres imod Bonnen. Ved De, hvor Hovedseilen ligger i Deres Slutning? Den ligger i den Sætning: „Guds Raadslutninger ere

uforanderlig fastsatte fra Ewigbed af uden vor Bon.“
 Isærdeleshed ere de Ord: „uden vor Bon“, meget tvetydige. Disse Ord kunne forstaaes paa to Maader. Meningen kan enten være, at Gud har fattet sine Beslutninger, uden at vi have bedet eller kunde bede ham om Noget, og dette er rigtigt; eller, at Gud har fattet sine Beslutninger uden Hensyn paa vore tilkommende Bonner, og dette er urigtigt, og paa denne Urigtighed beroer den hele Indvending. Man maa betænke, hvorledes Skaberens har fastsat sine Raadslutninger, og hvad der gjør dem uforanderlige. De ere fastsatte under Indvirkning af Alvidenhed og Alviisdom. De ere uforanderlige, fordi Gud har forudseet Alt: der skeer Intet, som han ikke har havt Die paa, da han tog sine Beslutninger; folgelig kan Intet gjøre nogen Forandring i disse. Men forholder dette sig saaledes, saa har Gud ogsaa forudseet, hvem der iblandt de fornuftige Skabninger vilde ære ham og holde sig til ham med inderlige og ydmyge Bonner, og hvem der derimod vilde være ligegyldig imod ham. Dom nu selv: mon den Alvise skulde have agtet dem Begge lige? Mon ikke den Alvise skulde have bestemt dem større Goder, som han forudsaae vilde blive taknemlige, hjærlige og ærbødige og derfor opsende Bonner, end dem, som han forud vidste vare uerkjendtlige, letfjendige og hovmodige? Ved større Goder mener jeg fremfor Alt det, som skaber og bevarer Hjertets Fred. Mea indremmer De mig

dette — og de høieste Forestillinger om den Høieste ville node Dem til at gjøre denne Indrømmelse — saa har Bonnen, der skeer i Tiden, paa Grund af Guds Alvidenhed allerede virket i Ewigheden og er bleven bonhørt, inden den skee. Og for at dette skal synes mindre underligt, saa vil jeg oplyse det med et Exempel. En Fader reiser til Marked. Han forudseer, at naar han igjen kommer hjem, vil hans Børn løbe ham imode og bede om Noget til Markeds-gave. Han kjøber Noget til enhver, og bevilger dem deres Bøn, forend den kan være fremfort. Dette Exempel oplyser klarlig, hvilken Virkning en Bøn kan have, forend den skeer, naar den, til hvem den rettes, har forudseet den. Det er altsaa urigtigt at slutte, at Bonnen ikke kan udrette noget hos Gud, fordi hans Raadslutninger ere evige og uforanderlige. Den har allerede virket og tilveiebragt os naadige Raadslutninger. Og den forskaffer os dertil den Fordeel, at den virkelig sætter os i deres Tal, som Gud har forudseet vilde blive taknemlige og ærbødige. Hvo der altsaa siger: „jeg vil ikke bede Gud om Noget, eftersom hans Beslutninger ere evige og uforanderlige,“ han siger dermed kun dette: „jeg vil ikke være Gen af dem, som Gud har forudseet ville hentye til ham med sønlige og ydmyge Bønner. Jeg vil være Gen af dem, som han har befundet ukjærlig og ligegyldig, og hvem han derfor fra Ewighed af har negtet det sande Gode.“

„Jeg vil ikke negte,“ sagde Z., „at Deres Forstilling er rimelig. Men jeg veed ikke selv, hvad det er for en indvortes Modstand, der hindrer mig i at tilegne mig den. Det synes mig at være et Spilfægteri at bede om Noget, der usoranderlig er mig tiltænkt. Jeg erkjender nu, at det er billigt at takke Gud for hans Velgjerninger; men jeg begriber ikke, hvorfor man skal anmode ham derom. Det Exempel, de anførte, passer heller ikke ganske. En Fader giver ikke Børnene den tiltænkte Gave, før end de have bedet ham derom. Han har den i Haanden, og kan, hvis han vil, endnu holde den tilbage. Der bliver altid en Gjerning tilbage paa Faderens Side, inden Gaven virkelig er bortgivet, nemlig Overleverelsen, og for at Gaven skal overleveres, skeer Bønnen. Men med Guds Velgjerninger forholder det sig anderledes. Hvad Gud vil gjøre er allerede skeet. Da han skabte Verden, indrettede han tillige Alting saaledes, at Hver fik sin Deel. Dersom Nogen vilde give en Fattig noget Meel og sendte Kornet hen paa en Mølle og lod Møllen gaae og sagde: „det Meel, som nu males, skal være dit,“ saa var Gaven allerede tildeelt, før end Melet var færdigt, og den Fattige havde ikke Mere at bede om i denne Sag. Verden er en Maskine, som Skaberen eensgang har sat i Bevægelse og saaledes indrettet, at den forskaffer enhver, hvad Skaberen har tiltænkt ham. Hvilken Grund bliver der da til Bønnen?“

„Om jeg ogsaa troede,“ svarede Tarel, „at Verden var saadan en Maskine, som De siger, saa vilde jeg dog kunne vise, at Verden ikke var unyttig. Men lad mig høre Beviset for, at Verden er en Maskine, der gaaer af sig selv, efterat Skaberens eengang har sat den i Bevægelse?“

„Der er den Philosoph,“ svarede J. og rakte ham en Bog, „der skal træde i mit Sted og paa en uimodsigelig Maade godtgjor denne Sætning.“

„Skal Deres Indvending have Betydning,“ svarede Tarel, „saa maa det bevises, at Verden er en Maskine af den Beskaffenhed, at den, efter eengang at være indrettet og sat i Bevægelse, aldeles ikke mere behøver nogen guddommelig Styrelse. Jeg kjender Deres Philosoph meget noie, og De vil indromme mig, at han ikke har leveret noget Beviis herfor. Han er tvertimod tilboielig til den Antagelse, at Verden ikke kan bestaae et Dieblif uden Guds umiddelbare Opholdelse. Jeg har truffet paa Andre af hans Fag, som heri fandt en stor Modsigelse og ansaae det utænkeligt, at Gud havde skabt saa ufuldkommen en Verden, at den altid behøvede at opholdes og bestyres. Men disse burde først bevise, at Begrebet om en Verden, der bestaaer ved sig selv, ikke har nogen Modsigelse i sig. Fremdeles maatte der vises, at Gud ikke kan have saamegen Velbehag i at opholde og bestyre, som i at skabe en Verden. Saalænge dette ikke bliver godtgjort, saa kan Ingen beskylde mig for Ufor-

standighed, naar jeg troer, at Gud opholder og bestyrer Verden. Men forholder dette sig saaledes, saa raader Gud ogsaa over sine Begjæringer, og det i samme Dieblik, som jeg nyder dem. Følgelig har jeg altid Grund til at bede om at maatte blive deelagtig i hans Begjæringer."

"Men var ogsaa Verden en Maskine, som, efter eengang at være bragt i Orden, siden bestandig har vedligeholdt sig selv: saa var Bonnen dog ikke overflodig. Jeg vil vise det ved Deres Exempel. En Herre eier en stor Landsby og har deri nogle Fattige, til hvem han aarlig paa en vis Dag uddeler Brod og Penge. Han har til den sædvanlige Tid ladet Gaverne henlægge og venter paa, at de Trængende skulle indfinde sig. Sidste Aar modte kun femten; i Aar ere fem Personer tilstyrtede i Armod, og han forudsæer, at ogsaa disse ville komme, og har henlagt Gaver ogsaa for dem. Saaledes er den egentlige Foræring allerede skeet, og der staaer kun tilbage at modtage den. Tænk nu isærdeleshed paa de Fem, der for første Gang have indfundet sig. De ere de sidste. De see, at der ogsaa ligger en Deel for enhver af dem. Hvilket er sammeligst, og hvad vilde meest behage Dem, dersom De var i denne Herres Sted: enten om disse Fem gif lige til og toge deres Andeel, eller om de først traadte hen til Dem med den Bøn, at De ogsaa vilde vise Barmhertighed imod dem? Jeg veed, hvad De vil svare, og ved dette Exempel

troer jeg at have oplyst Rigtigheden af min Paa-
stand, at selv om Verden paa en maskinmæssig
Maade tildeelte Enhver, hvad han skulde have, saa
var Bonnen dog ikke overflodig, fordi Tildelingen
kunde være fastsat med Hensyn til den forventede
Bon."

"Derfor vil jeg under alle Omstændigheder ved-
blive at bede Gud om det Gode. Der er isærde-
leshed et Slags Gode, jeg altid vil bede ham om.
Jesus siger: „Naar I, som ere onde, vide at give
Eders Born gode Gaver, skulde da ikke Gud give
dem den hellige Aand, som bede til ham!“ „Sig
mig, kjære Hr. v. J.! trænge flette Mennesker ikke
til Aandens Fornæelse, til Reenhed, Kjærlighed og
Retfærdighed? Men faae de disse Egenskaber, fordi
de trænge til dem? Men mon de ikke vilde faae
dem, hvis de stadig og inderlig bade Gud derom?"

Efter nogen Taushed svarede J.: „De har
vel mærket, at jeg stræber efter at være oprigtig
imod mine Venner? Med denne Oprigtighed be-
kjender jeg, at jeg har været noget flygtig i mine
Tanker, og at De idag har givet mig Stof til
nogle alvorlige Betragtninger. Mulig vil De en-
gang faae at see, at jeg beder andægtig.“

„Ogsaa jeg søger at være oprigtig,“ svarede
Savel, „og derfor tilstaaer jeg Dem, at det kun er
et usikkert Haab, De behager at vække hos mig.
Jeg er overbevist om, at Deres Forsæt er alvor-
ligt, men det vil møde mange Hindringer. De er

kommen for meget i Bane med at spotte over Religionen. Deres lykkelige Hufommelse er fuld af Indfald og Bemærkninger, som gjøre en ivrig Guds-frygt latterlig. Deres bedste Venner ere Folk, der synes aldeles at have forkastet Troen. Alle disse Ting sætte sig op imod Deres Forsæt, og det vil blive vanskeligt at gjøre dem tilstræffelig Modstand. Tillad mig at erindre Dem om Slutningen paa vor Samtale igaar. Havde De ikke fattet det Forsæt, at være taknemligere imod Gud?"

„Jo!“ sagde B.; „og dette Forsæt er endnu ikke uddoet hos mig. Hvad mener De?“

„Da vi nærmede os Huset“, svarede Larel, „kom Gen af Deres Venner os imode. Estrar var et lystigt Indfald rede. De sagde: „Idag har man havt os i Skole: man har sat os tilbords og lært os at bede: „Takker Herren“. Hensigten af Deres Indfald blev ogsaa opnaaet; thi man lo. Men hvad Andet sagde De med disse Ord, end dette: Man har idag villet gjøre os til Born og lære os Noget, som kun passer sig for den ensfoldige Ungdom?“

„De er ogsaa altfor skarp,“ svarede B., „og regner alle Ting for noie.“

„Jeg veed nok, at De ikke meente det saa ilde,“ sagde Larel. „Jeg er overbevist om, at det ikke var Deres Hensigt at gjøre Bordbonnen latterlig, og at De kun vilde sige noget Muntert. Men Bordbonnen blev dog gjort latterlig. Og troer De, at

De efter Maaltidet igaarastes, i Selskab med dem, der havde hørt Deres Spøg, kunde have læst en Bøn med Andagt? Vilde De ikke have kommet til at tænke paa Deres Indfald og derved være bleven forstyrret? Heraf seer De, hvor let et godt Forsæt i Troessager kan omstodes hos Dem. Jeg vil endnu anføre noget, som kan overtyde Dem om, at De har store Vanskeligheder at overvinde, for at opnaae en sand Erbodighed for Gud og hans Dyrkelse. Er De bleven overbevist ved de Grunde, jeg har anført for Bonnen, saa forsøg engang paa at opløste Deres Aand til Gud og takke ham for hans Gaver. Jeg frygter for, at det ikke vil være Dem muligt, at De vil undsee Dem for Dem selv, at De vil skamme Dem ved det, som De saa ofte har leet af og erklæret for Genfoldighed. Endnu vanskeligere vil det blive Dem at bede i deres Nærværelse, hvem De saa ofte har villet overbevise om Deres Forstands Styrke ved at spotte over de religiøse Handlinger."

"De vil komme til at see," sagde B., "at Deres Frygt er overflodig."

"Mig vil De have mere Tillid til," tog S. Ordet, "da mine Tvivl i Religionsfager ikke ere stegne saa høit som hos B., ligesom jeg ogsaa kan forsikre Dem om, at jeg anseer det for en Skyldighed at bede til Gud."

"Jeg troer Dem gjerne," sagde Tarel. "Dog har jeg ikke mærket, at De er synderlig ivrig i at

undøve denne Pligt; og jeg synes, at den Undseelse, jeg for nævnedes, allerede har fundet megen Indpas hos Dem."

"Jeg tilstaaer Dem," svarede S., "at jeg ikke beder meget. Men dertil har jeg en vigtig Marsag. Jeg mener, at man ved Bonnen kan ære Gud, men ogsaa vancere ham."

"Det troer jeg ogsaa," sagde Tarel, "naar man nemlig beder saaledes, som jeg har seet Dem bede."

"Det er ret, kjære Hr. Tarel!" raabte B. "Jeg er Dem meget forbunden for, at ogsaa Hr. v. S., der vil være bedre end jeg, faaer Texten læst. De maa troe: han er ligesaa slem som jeg og vil med det Forste overgaae mig."

"Det vil vi for nærværende Tid ikke afgjøre," sagde S.; "lad mig nu tale et Dieblif. Jeg troer at have Ret, naar jeg siger, at en lang og vidtloftig Von vancerer Gud. Jeg har undertiden været sammen med Folk, der tilbragte hele Timer med at bede og viftnok over hundrede Gange raabte: „D, min Gud! min Frelser! min Forbarmer!“ De samme Bonner gjentoges mangfoldige Gange, og de forskjelligste Slags Bonner sammenblandedes paa den uordentligste Maade. Skulde den vise Gud finde Behag heri? Er det ikke meget mere at vancere Gud saaledes at raabe paa ham, som han ikke kunde høre? Selv et Menneſte maatte blive misfornøiet, hvis jeg stod en heel Time for ham og sagde: „Vær dog min Ven! Væs Godhed imod mig! Hold

Deres Lofte! Gaa ikke fra Deres Ord! Opfyld Deres Forjættelse!"

„Skal jeg," spurgte Tarel, „erklære mig ganske aabent over denne Sag?"

„De ved," sagde S., „at De kan tale til mig uden Dmsvob."

Tarel sagde: „De beder ikke gierne. Det er Dem besværligt længe at bevare en andægtig Stemmning. Nu har Deres Forstand fundet en Undskyldning. Og Deres Forstand har anstrængt sig og fundet en grundig Undskyldning. Aldrig er vor Aand dybsindigere, end naar den skal oplede Grunde til at befrie os for Pligter, som vi nodig opfyldte. De har Ret i, at Gud ikke æres ved det Slags Bon, De nylig gav os Exempel paa. Skriften selv giver Dem Ret, thi Jesus siger: „Naar I bede, skulle I ikke bruge overflodige Ord, som Hedningerne; thi de mene, at de blive bonhorte, naar de bruge mange Ord." Dog har jeg et Par Bemærkninger at gjøre, for at De skal forstaae, hvorledes det Bifald, jeg bør give Dem, er meent. En Bon, hvori man takker og priser Gud, behøver ikke at være kort, og Jesu Ord ere, som Stedets Sammenhæng viser, kun rettede imod Begjeringssommens Vidtloftighed. Vidtloftighed i at begjere Noget af Gud giver ham Skinnet af Ubonhørlighed og er vel altid et Tegn paa, at den sande Tillid mangler. Dog, naar en Sjæl i Angst og Nød idelig gjentager det samme Suf og derved binder sig til Gud

og undgaaer Knurren og Fortvivlelse, saa vil den naadige Frelser tilgive Vidtloftigheden. Men Vidtloftighed i at takke og prise Gud kan aldrig være imod Guds Værelse, naar den ikke gaaer over vor Andagts Grændser. Og Mennesket har uendelig Anledning til begge Dele: den, der kjenner og elsker Gud, kan ikke takke eller prise ham tilfulde. Af hvad jeg her har sagt om Bonnens Vidtloftighed følger ogsaa, at jeg antager, at den Troende maa bede hyppig. Vi har mange Gange om Dagen ikke blot Anledning til at berømme Guds Godhed, men ogsaa til at bede om Forladelse for vore Synder og Kraft til at gjøre Fremgang i det Gode. Den, der kjenner Gud og sig selv, den, der elsker Gud, vil ogsaa bede hyppig. Nu vil De maaskee bedre forstaae, hvorledes jeg paa ingen Maade kan finde, at den rigtige Bemærkning, De gjorde, undskylder — tilgiv mig Ordet! — Deres koldsindige Efterladenhed i at bede. Væres Gud ikke ved usornstige Bonner: han æres ganske vist ikke heller ved dette Forhold."

"Tillad mig et Spørgsmaal," sagde S. "Er De aldrig efterladet i at bede?"

"Jeg burde vistnok hyppigere sole mig tilskyndet dertil," svarede Tarel, "men jeg beder ofte. Min fornemste Ven er, at Gud vil tilgive mig, hvad jeg forseer mig i, og ikke forskyde mig, men ved sin hellige Aand give mig Deel i det sande Gode. Derom beder jeg, saaofte jeg griber mig selv i nogen Overtrædelse; og som vi lettere bemærke Andres Feil,

end vore egne, beder jeg isærdeleshed derom, naar jeg seer Andre feile. Dernæst gaaer min Bøn ofte ud paa at takke og prise Gud, hvilket han med Rette fortjener. Jeg elsker Livet, og jeg foler, at jeg nyder meget Godt. Uvilkaarlig lofter sig mit Hjerte ved mange Veiligheder til min Skaber og Herre. Marken, Skoven, en smuk Egn, den klare Himmel bringer mig til at tænke paa ham. Endog en sød Søvn og en munter Opvaagnen har denne Virkning paa mig. Da der nylig faldt en mild Natteregn efter den stærke Hede, vækkedes jeg og stod op og aabnede et Vindue. Lyden opfyldte mine Øren, en Bellugt kom mig imøde, den kjolige Luft forfriskede mine Lemmer, og de mørke Skyer indgave mig Erbødighed. Med hvilken Glæde tænkte jeg da: „Alle Ting vente paa dig, o Gud! naar du giver dem, saa møttes de med det Gode!“ Jeg beder, fordi jeg maa; jeg kjender Gud, og min største Glæde er at tale til ham.“

„Efter denne Beskrivelse“, sagde J., „er Deres Andagt virkelig forbunden med Glæde; og naar man horer Dem saaledes tale, kunde man næsten faae Lyst til ogsaa at være andægtig. Men naar Noget begyndte derpaa, vilde han snart mærke, at Andagten udkræver Tvang og gjør Sindet tungt og forstemt.“

„Jeg tilstaaer Dem,“ sagde Tarel, „at der behøves nogen Tvang, inden man lærer at rive sig løs fra de forfængelige Dromme, og hjertelig at

bede til Gud. Men denne Evang behøves ikke længe; Bonnen bliver snart en kjær Bane. Og hvad det Øvrige af Deres Bemærkning angaaer: finder De virkelig, at jeg er nedslagen og tungsindig? Hører De mig klage? De veed, at jeg ofte lider af legemlige Besværligheder. Hører De mig tale meget derom? Men hvorledes gaaer det Dem, mine elskværdige unge Herrer! Gen Time ere De overvættets muntre, en anden yderst fortrædelige. Hvorledes skulde man ogsaa blive tungsindig, fordi man ikke blot tænker paa Verden, men ogsaa paa ham, der styrer den, og i hvem al Fred boer. Men har De Lyst, saa skal jeg vise Dem, hvorledes de Glæder, som De især sætter Priis paa, maac blive Dem til Sorger."

"Nei, nei!" raabte B.; "vi vil ikke høre derpaa. Bordet er dækket; kom, lad os spise; og for at De kan faae Deres Billie, vil vi først læse til Vords."

"Jeg vil ikke læse med," sagde Tarel, "og onsker helst, at vi ikke engang gjøre den sædvanlige Mine til Bonnen."

"Og De vover at give mine Folk saa slet et Exempel?" sagde B.

"Johan og Poul veed nok," sagde Tarel, "at Deres Herre ikke beder, om han ogsaa gjør nogle Gaandgreb med."

Det var en Loverdag, at denne Samtale forefaldt. Dagen derpaa gif B. i Kirke og gav ved

et senere Besøg hos Tarel Anledning til, at den paa en Maade blev fortsat.

„Hvad tænker De nu om mig?“ sagde B.
 „Idag har jeg været i Kirke. Har De endnu intet
 Haab om, at faae mig omvendt?“

„Hvis jeg“, svarede Tarel, „kunde følge med
 Dem paa alle de Steder, hvor De idag gjør Visit,
 saa vilde jeg komme til endnu meer at tvivle, om
 De nogensinde forandrer Dem. De vil idag spotte
 meget med Dem selv og Deres Kirkegang.“

„Jeg beviser Dem strax, at De har Uret,“
 svarede B. „De er een af mine fortroligste Venner,
 og jeg kommer til Dem, for at tale alvorlig med
 Dem om hvad jeg horte i Kirken.“

„Mon jeg vil faae Andet at høre end Indven-
 dinger imod Prædikenen?“ spurgte Tarel.

„Det er Indvendinger, jeg vil fremsætte for
 Dem,“ tilstod B.; „men jeg kommer, for at faae
 dem løste; det er atter om Bonnen, De skal tale
 med mig. Efter Prædiken blev der bedet om Regn
 og dernæst for nogle Syge. Begge Dele vare mig
 anstodelige. Jeg bliver staaende ved det Første.
 Skulde ikke det Veirligt være det bedste, som Gud
 ved Naturens Lob lader komme? Er det ikke taa-
 beligt og usommeligt, at en Skabning vil lære Gud,
 hvad Veir han skal give?“

Tarel svarede: „Maaskee vil De høre paa mig
 med større Taalmodighed, naar jeg strax siger Dem,
 at jeg ikke ganske forkaster Deres Udsættelse. Jeg

giver Dem saavidt Ret, at jeg ikke anseer det for
 sommeligt, efter nogen Torke strax at anstille of-
 fentlige Bonner om Regn, eller efter nogen Bæde
 strax at bede om Solskin. Jeg troer ganske vist,
 at der ofte kan siges til os: „I vide ikke, hvad I
 bede.“ Saadant Veirligt, som vi søge at afbede,
 kan ofte være det Fordeclagtigste. Skulde jeg der-
 for anordne Noget i flige Sager, saa vilde jeg til
 de fleste Tider lade gjøre en almindelig Bon om
 godt og frugtbart Veirligt. Men i enkelte Tilfælde
 troer jeg, at man med Rette kan bede Gud om
 Regn eller om Solskin, naar nemlig den Skade,
 der reiser sig af det ende Veir, er altfor stor og
 kjendelig. Vanskeligheden i den Indvending, De
 gjør herimod, ligger i Begrebet om det Bedste.
 Noget kan være det fuldkommen Bedste, Andet kun
 det Bedste under visse Omstændigheder, der ikke
 taale Tilstedeværelsen af det fuldkommen Bedste.
 Det fuldkommen Bedste, som en Regent i legemlig
 Henseende kan forskaffe sine Undersaatter, er sikkert
 og beqvemt Livsophold for Alle; men naar Nogle
 gjøre Opror, saa bestaaer det Bedste deri, at man
 tvinger dem ved Mangel og dræber Ophavs-mæn-
 dene. Dersom jeg nu vilde slutte: Regenten vælger
 det Bedste, idet han foraarsager sine utroe Under-
 saatter en kunstig Mangel: derfor er det fornuftigt,
 at de ikke gaae i sig selv og afvende deres Mangel
 og Undergang ved ydmyg Bon, saa vilde de neppe
 billige en saadan Slutning. Sætter De nu, at

den Allvise har ved Livets Anordning taget Hensyn til Menneskenes Forhold, og gjort nogen Overensstemmelse imellem deres Skiebnes Afverlinger og deres Sindelag, og besluttet at lade Dyrtid og Mangel følge, naar Ondskab tog til, og at forandre disse Tilfækkelser, naar de underkaste sig ham i Ydmyghed, saa er det rigtigt, at see en Dom af ham i ufrugtbar Veir og afværge samme ved bodfærdig Bon og Sindets Forandring. Og den Antagelse, at Gud ved Livets Anordning har seet paa Menneskenes Forhold, er dog rimeligere end den, at han har været ligegyldig derved. Spørger De da, om det onde Veirligt, som Gud tilskikker, ikke er det bedste, saa svarer jeg: Det er det Bedste under de nærværende Omstændigheder, men det er ikke det Bedste, hvis Omstændighederne forandre sig, og Menneskenes Sindelag og Opførsel bliver bedre. Eller med andre Ord: der findes i Guds Indretninger et vist Bedste, som en fri Skabning skal stræbe at undgaae, nemlig Straf, som er det Bedste imod en ond Tænkemaade. Dette Bedste skal Mennesket afværge ved et retsindigt Forhold. Indtræffer der da et Veirligt, hvorved Gud straffer Landet, saa mestrer man ikke Gud, fordi man søger ved ydmyg Bon at afvende det, men man mestrer sig selv, og dette var Guds Hensigt med Straffen. Vi bleve igaar og iforgaars enige om, at Urbodighed og Taknemlighed imod Gud er en af Menneskets største Prydelser, og at det var rimeligt, at Gud

fogte at befordre disse Egenskaber hos os. Naar da Utaknemlighed og Eigebyldighed for Gud tager Overhaand iblandt Menneskene, og han sender dem ufrugtbare Tider, at de maae erindre, at deres Næring kommer fra ham, er det da usornuftigt, at Mennesket gaaer i sig selv, giver Gud Vren og beder om Straffens Eftergivelse?"

"Jeg veed for nærværende Tid Intet at svare Dem," sagde B. "Men lad mig nu høre, hvortil det skal nytte at gjøre Forbønner for Syge. Giver Gud ikke Enhver efter hans Værdighed og saaledes, som det almindelige Bedste tillader? Hvad Nytte gjøre da Forbønner? Værer man Gud, naar man betragter ham som den, der først maa anraabes af Tusinde, inden han vil gjøre vel imod Een?"

"Jeg har," svarede Tavel, "siden jeg begyndte at bede for mig selv, ogsaa bedet for Andre, og jeg seer ikke, at hvad De her har anført, kan bringe Noget til at tvivle om Rigtigheden af at gjøre Forbønner. Erindre Dem, hvor afhængig det ene Menneske er af det andet. Kunde Deres Vonder ikke arbejde, saa vilde Storstedelen af Deres egen timelige Lykke være tabt. Troer De derfor, at De gjør Ret i, at bede til Gud for Deres egen timelige Lykke, saa maa De ogsaa bede for Deres Vonders Held og Sundhed. Hvor det altsaa er fornuftigt at søge hen til Gud for sin egen Skyld, der vil det i mangfoldige Tilfælde ogsaa være fornodent at gjøre Bønner for sin Næste. Men for

at komme nærmere til Deres Indvending, saa vil jeg forst berøre det Spørgsmaal: „Om Gud ikke, uden vore Forbønner, giver Enhver efter hans Værdighed, saavidt det almindelige Bedste tillader det.“ Men jeg maa dele dette Spørgsmaal, thi det bestaaer af to. Det første er: „Om Gud giver Enhver, hvad det almindelige Bedste tillader?“ Og dette besvarer jeg med Ja. Det andet er: „Om han giver Enhver efter hans Værdighed?“ Dette benegter jeg. Thi da Gud er naadig, saa giver han Enhver Mere, end han fortjener. Og jeg er ganske overbevist om, at Mangen faaer Noget for det almindelige Bedstes Skyld, som han for sin egen Person er ganske uværdig til. Tænk Dem en slet Herre, der har gjort stor Gjæld. Hvis han lever længe, kan han blive Arving til et stort Gods. Iblandt hans Gjældnere er der flere retskafne Mennesker, som blive aldeles forarmede, hvis de ikke faae deres Betaling. De anraabe Gud om, at han vil opholde denne Herres Liv, til han faaer Arven, og de blive betalte. Jeg indseer ikke, at det strider imod Guds Fuldkommenhed at tage Hensyn til en saadan Bon, og saaledes for det almindelige Bedstes Skyld at give et Menneske Noget, som han for sin Person var uværdig til.“

„Siig mig fremdeles: var det usforstandigt af Skaberen, om han, for noiere at forene Menneskene med hverandre, i at bestemme deres Skjebne tog Hensyn til de Forbønner, de opsende for hverandre,

og gjorde dem til een af Grundene, hvorefter han bestemmer, hvad Enhver skal have; og paa den anden Side lod de retfærdige Sukke, som Gen paa drager sig, være en Kilde til en haard Skiebne for ham? Var det usømmeligt for Gud, om han paa denne Maade vilde opvække en almindeligere Kjærlighed, fastere forbinde de Røie med de Lave, de Rige med de Fattige, og hindre den Gne i at foragte den Anden?"

„Jeg kunde ikke have Noget at indvende imod en saadan Indretning,“ sagde Z.

„Behag endnu at sige mig,“ blev Tarel ved: „Kan De bevise, at Skaberen ikke har truffet en saadan Bestemmelse ved Mennekelivets Anordning?"

„De fordrer for meget af et Beviis, til at jeg skulde forsøge derpaa,“ sagde Z.

„Men saa har man heller ingen Ret til at sige,“ sluttede Tarel, „at det christelige Bud om at gjøre Forbønner indeholder noget Fornuftstridigt. Dermed falder ogsaa Deres sidste Spørgsmaal bort, som lod saaledes: „Erer man Gud, naar man betragter ham som den, der først maa anraabes af Tusinde, inden han vil gjøre vel imod Gen?" For det Første indeholder dette Spørgsmaal en Overdrivelse. Der er ingen Christen, der paastaar noget Eignende. De maatte egentlig have sagt: „Erer man Gud, naar man betragter ham som den, der ved Livets Anordning blandt Andet ogsaa har seet paa den Gnes kjærlige Forbøn for den An-

den, og tilstaaet samme nogen Indflydelse, for ogsaa derved at danne en inderligere Forbindelse mellem Menneskene?" Og bliver Spørgsmaalet fremsat saaledes, vil man neppe betænke sig paa at svare Ja dertil."

"Endnu Fet. Hvis Aabenbaringen havde givet den Lov: „Ingen skal udbede eller ønske den Anden noget Godt?" hvad vilde De da sige? Jeg erindrer mig, at der engang i et Selskab, hvor De var tilstede, blev talt om en gammel, nidkær og redelig Præst, der ved et Gjestebud fandt det uanstændigt for sine graae Haar at drikke „alle smukke Pigers Skaal". Jeg har snart aldrig hørt Dem tale bedre end dengang, da De gennemheglede denne ærlige og alvorlige Oldings saa kaldte Genfoldighed. De sagde, at det altid havde været Skik at ønske hverandre noget Godt, og at Gud havde nedlagt en Drift hos os Alle til paa denne Maade at bevidne vor indbyrdes Kjærlighed, og at derfor Præsten maatte være et umenneskeligt Væsen, siden han ikke vilde ønske sin Næste noget Godt. Saa meget var dog Deres Alvor, at det er sædvanligt, at Menneskene ønske godt over deres Venner, og at dette er ifølge Skaberens egen Villie grundet i vor Natur?"

"Det mener jeg," svarede B., „og henregner gode Ønsker til de Hofsligheder, som ikke blot Skik og Brug, men Naturen selv leder os til, saa-

som de bruges ogsaa af de raæste Menneſker. Men der er ſtor Forſkiel paa Onſker og Forbønner."

"Hvis alle Onſker vare, hvad de burde være," ſvarede Tarel, "ſaa vilde Forſkjellen ikke betyde ſynderlig meget. Men ſom Sagerne nu ſtaaer, ſaa har De Ret: Forſkjellen er ſtor. Naar man gjør Forbøn for en Anden, ſaa mener man ham det godt af ſit Hjertes hele Styrke; men naar man onſker en Anden noget Godt, ſaa bekymrer man ſig meget ofte lidet eller intet om ſit Onſkes Opfyldelſe."

B. reiſte ſig og ſagde: "Klokken er næſten Get. Jeg maa gaae. Jeg vilde have onſket Dem en fornoielig Dag, hvis Deres ſidſte Ord ikke havde gjort mig forſkrækket. Nu vil jeg aldrig mere onſke Dem Noget."

"Jeg vil derimod onſke Dem meget og af et oprigtigt Hjerte," ſagde Tarel.

Om Eſtermiddagen beſogte han og jeg Fru S. Den unge Hr. S. forte os ind i ſin Etue og tiltalte Hr. Tarel paa denne Maade:

"De har igaar og iforgaars fort mig tilbage til en Pligt, ſom jeg havde vant mig til næſten at forſomme. Jeg vil ikke mere leve hen i Beiret. Hvad der er tilbage af min Ungdom, ſkal ikke gaae hen i Vildſkab, og kommer jeg ud over den, vil jeg ikke glemme mit ſande Liv i beſtandige Forretninger og Bekymringer. Tillad mig at beſøge Dem hyppigere end for. Der er adskillige Ting, ſom vedkomme Religionen, hvorom jeg onſker Oplyſning

af Dem. Allerede idag har jeg et Spørgsmaal at gjøre Dem: hvad vil det sige: at bede i Jesu Navn?"

Tarel svarede: „Hvad De siger mig er mig uendelig kjær. Herren velsigne Deres Forsæt! Kan jeg være Dem til Nytte, da befal over min Tid. Det skal altid glæde mig, at see Dem hos mig, og allermæst, naar De vil tale med mig om Gud og hans Rige. Jeg har søgt Sindsro paa alle Maader, men kun fundet den hos Gud. Jeg har tragtet efter Ære og Rigdom, men kom ikke saavidt, som jeg gjerne vilde, og endelig erfarede jeg, at Kongerne selv kunne ikke faae nok. Jeg har søgt alle slags Fornøielser; men jeg skjalv for mig selv, naar jeg midt under Glæden kom til at tænke paa, at jeg manglede Sindsro. Mine Aar gaae hen; maaskee de snart ere omme. Dod og Forraadnelse skrækker mig. Hvad Eier Verden, at jeg ikke skulde skrækkes? Intet, slet Intet. Gud og det evige Liv, hvorom vi bleve forvissede ved Frelserens Dod og Opstandelse, har givet mig Ro. Derfor taler jeg gjerne derom og vil nu ogsaa med Fornøielse afhandle det Spørgsmaal, De forelagde mig.“

„Ifølge Betydningen af den Talemaade: at gjøre Noget i en Andens Navn, ville de Ord, at bede om Noget i en Andens Navn, enten sige: at bede om Noget istedenfor en Anden, eller at bede om Noget efter Fuldmagt af en Anden. Ogsaa kunne begge Betydninger være forenede; og dette er

Tilfældet, hvor Jesus befaler sine Venner at bede Faderen i hans Navn. Tilstedeværelsen af den første Betydning vil jeg vise Dem ved at tage Hensyn til Disciplene og Evangeliets første Sendebud; Tilstedeværelsen af den anden ved at tage Hensyn til os Alle."

"Naar Disciplene og Evangeliets første Sendebud vilde bede Faderen om Noget i Jesu Navn, det er: istedenfor ham og til hans Riges Bedste, saa skulde Intet blive dem negtet. De vare paa en særegen Maade Jesu Tjenere og behøvede og kunde erholde større Gaver end disse Tidens Lærere. De kunde bede om Kraft til at gjøre Undergjørelser, og fik denne Kraft."

"Min Mening er ikke, at vi aldeles ere udelukkede fra, i vort eget Liv at erfare, at Jesu Løfte har denne Betydning. Dette bemærker jeg; men anseer det iøvrigt for ubeleiligt at tale videre herom. Jeg vil nu gaae over til at vise den anden Betydning, hvori jeg maa være noget udførligere."

"Gud har nødvendigviis maattet forebygge, at han ikke skulde anses for at være ligesindet imod dem, der vare Venner af hans Herlighed, og dem, der foragtede den. Og at han ikke er det, har han viist derved, at han gjorde Jesus til Menneskenes Hoved og lod ham betale for alle Folkets Synder; saaledes er ikke blot hans Naade, men ogsaa hans Herlighed bleven aabenbar. Da nu Gud har gjort dette, for at han, uden Vebredelse

og uden Skade for sit Rige, kunde vise os, den syndige Menneskeslæggt, sin Naade, saa vor vi ved vor Bon erkjende vor store Uværdighed, og alene beraabe os paa hans Barmhertighed, paa Jesu Christi, vor Hoveds, Forbon og Værdighed, og den Forsoning, han har tilveiebragt. Og til denne hans guddommelige Naades Forherligelse blandt Menneskene veileder Frelseren os, naar han lærer os at bede i sit Navn. Thi dermed betegne vi, at vi ansee alle Velgjerninger som Virkninger af en forbarmende Kjærlighed; en Kjærlighed, som ene Midlerens Dod kunde betage Udseende af en vanhellig Eigegyldighed. Dermed lære vi, aldrig at beraabe os paa egen Værdighed, men paa Jesu Værdighed, Fortjeneste og Forbon. Og herved skal vor stolte Aand boies til ydmyg Underdanighed under Gud og veiledes til en fuldendt Kjærlighed til ham. Anger, Ydmyghed, Taknemlighed, Kjærlighed og Lydighed ere Egenskaber, som nødvendigviis forbinde sig med Bonnen i Jesu Navn. Derfor, kunne vi troe, er det, at Jesus lover, at denne Bon skal blive hørt af Gud. Men det følger af sig selv, at vi ikke kunne bede om Andet i Jesu Navn, end det, han selv har givet os Fuldmagt til. En kort Betegnelse deraf have vi i den Bon, han har lært os."

Vi gik derpaa ud i Haven og rettede vor Blik imod et Drivhuus, for at besee nogle Aloe-Træer, der stode i Blomster. Da vi kom derhen, sandt vi

nogle Vinduesbruder ituslagne og Blyet brækket. Herover blev S. ganske forbittret og sagde: „Der har, Gud straffe mig! den Hjel af Gartnerdreng igjen lobet ind med en Potte.“

Larel beundrede de skjonne Blomster og roste Drivhusets Indretning, og S. blev atter rolig. Da vi anden Gang kom i Nærheden af Ruderne, sagde han: „Dette sonderbrudte Glas er et bedre Speil end de andre, der hænge oppe i Værelserne.“ — „Hvorledes det?“ spurgte S. — „I Speilene deroppe“, svarede Larel, „seer man kun Ansigtet og Klæderne; men dette aabenbarer Sindets Beskaffenhed og de hastige Bevægelser, som foregaae der.“ — „Jeg veed nok“, sagde S., „at jeg let kan blive forbittret over Ting, som man aldrig skulde vredes over; men jeg haaber dog, at denne Hede engang vil forgaae, thi jeg søger at dæmpe den, saasnart jeg blot kan faae nogle Dieblikkes Tid til at befinde mig.“

„De tager mig min Bemærkning saa gunstig op“, sagde Larel, „at jeg skal tillade mig endnu at sige Dem een Ting. Jeg horer meget ofte, at Guds og Jesu Christi Navn bliver brugt, saavel af Andre, som ogsaa af Dem, uden den Erbødighed, som altid bør være forbunden med Brugen af disse Navne. De sagde for nogle Ord, som jeg aldrig voligen kan høre paa. De udfordrede Guds Straf til Bekræftelse paa en Ting, som De i Grunden slet ikke veed. Ligger der ikke heri en Foragt

for Gud og hans Domme? Jeg veed nok, at man siger saadanne Ord af Bane, og at man ikke mener noget dermed. Men naar man har mindste Begreb om Guds Hoihed, naar man har fornummet i sit Sind den ringeste Virkning af den Ewiges Domme: kan man saa lade sliq en Bane faae Magten med sig? Overhovedet bor man ikke bruge Mundheld, hvori Guds og Frelserens Navne forekomme. Et Ord medfører en Forestilling, og Forestillingen om Gud og Jesus skal altid være forbunden med Urefrygt. Det har altid rørt mig, naar jeg er kommen til at erindre mig, at den lærde og berømte engelske Ridder Boyle pleiede at standse noget i sin Tale, naar han nævnede Gud, for med Uerbodighed at kunne tænke paa ham. Mon det ikke vilde være fornuftigt og christeligt, om man indpræntede Ungdommen en Uerbodighed for Gud, der lignede denne?" — "Jeg erkjender meget vel," svarede S., "at det er en ond Bane iblandt Christne, at de have saa liden Agtelse for de helligste Navne. Jeg er Dem oprigtig forbunden for Deres Dadel, og lover, at De aldrig oftere skal høre nogen Ed af mig." — "De lover meer, end De kan holde," sagde Tarel. "En Bane lægger man vanskelig af paa eengang. Det er derfor nødvendigt, at man oftere erindres derom. Men da Menneskene ikke gjerne tage imod Dretteskættelser, og man folgelig ikke vover at sige dem noget, saa beholde de fleste Mennesker Baner, som anstaae dem

meget ilde." — "Jeg kan taale at høre Deres Irettesættelser," sagde S. "Skaan mig aldrig, hvor De finder at jeg fortjener Dadel."

Efter længere Tids behagelige Samliv foregik der hermed ved Sommerens Ende en Forandring. Tarel var meget blodrig og led ofte af Besværlighed ved Aandedrættet. Ved Udgangen af Augustmaaned kom han en Søndag hjem fra Aftensang med en stærk Trykken for Brystet og sendte Bud til mig, at jeg skulde gjøre ham Selskab paa hans Bærelse. Medens vi der gik frem og tilbage, fik han et Anfald af Hoste, hvorunder han opkastede meget Blod. Vi bleve begge forskrækkede, dog jeg mere end han. Alle de Forholdsregler, som Omstændighederne paabode, bleve trufne; men den næste Dag var hans Tilstand saaledes, at han fandt det rigtigst at bestikke sit Huus. Da han bad mig sende Bud efter en Præst, der vilde komme og røkke ham den hellige Nadvere, sagde han: "Hans Dod fortjener vel at forkyndes paa en hoitidelig Maade, som har givet os Forsikringen om det evige Liv. Isærdeleshed skal han ophoies og æres, naar vi selv føle Dodens Angster og vinde Seier ved ham."

Endnu samme Dag kom en Præst, som Tarel havde fattet megen Kjærlighed til formedelsst hans opbyggelige Tale og ustraffelige Levnet. "Hvor kjær er det mig ikke," sagde han, "naar jeg lader alle Benskabets egennyttige Betragtninger fare, at træde hen til en Mands Leie, der med Alvor tæn-

ker paa sin Død og sin Tilstand hiøset. Der er desværre saa Mange, der ikke vove at see Døden under Dine, eller forlade Livet med Eiegyldighed, fordi de ikke have fattet dets Betydning. Jeg betjener mig nu af den Leilighed, De selv giver mig, til at anstille saadanne Betragtninger med Dem, som det nærværende Dieblif meest opfordrer til. Jeg kjender vel Deres grundige Indsigt i den saliggjørende Lære, Deres inderlige Attraa efter at behage Gud og Deres vedholdende Iver i at arbejde paa Deres Salighed; men vi besinde os ikke altid paa Alt, og et Barn har ofte været min Lærer. Kan jeg derfor ikke sige Dem noget, som De ikke veed; saa leder jeg dog Deres Tanke hen paa noget Beskjendt, som De muligen ellers ikke havde erindret Dem; og saaledes bliver De opbygget ved mig, ligesom jeg ogsaa vil blive opbygget ved Dem. Deres Forsæt er, at blive saaledes stemt, at De, hvis Herren kalder Dem, med Haab og Glæde kan overgive Deres Sjæl i den Trofastes Hænder, som er vor Saligheds Fyrste. Og for bedre at naae dette Maal, vil De, ved at nyde den hellige Nadvere, levendegjøre hos Dem Grindringen om Deres Frelser og fornye den Overbeviisning, at De har fundet Naade for Gud. Dette Forehavende kræver isærdeleshed, at De ret noiagtigen prøver Dem selv. De har mange Gange tænkt, at Gud har havt en vigtig Hensigt med Deres og alle Menneskers Liv. Han gav os Kræfter, at vi skulle arbejde i hans

Tjeneste. Han elsker sit Rige. Himlen og Jorden bevæge sig til dets Fremme. Mennesket skal ikke blot bede, at hans Rige maa komme, men ogsaa virke i dette Diemed og søge Sandhedens og Retfærdighedens Seier i sig og i Andre. Dem, min høiagtede Ven! har Gud betroet særdeles meget. Han har givet Dem en stor Forstand og megen Veilighed til at virke. Jeg vil i denne Henseende erindre Dem om, at De i en tidligere Periode af Deres Liv har havt stor Indflydelse paa Afgjørelsen af de vigtigste Sager, og at De senere har været Veileder for en Herre, der engang skal styre et Fyrstendomme. Mange tusinde Menneskers Lykke har altsaa ligget i Deres Hænder. Derom vil Herren spørge Dem, den Gud, som glæder sig ved sine Skabningers Lyksalighed, den Herre, som gav sit Liv for Menneskenes Frelse. Betænk dette Regnskabs Vidtlostighed, stil Dem i Tanken hen for hans Domstol, der randsager Hjerterne. Jeg taler ikke saaledes, fordi jeg veed Noget at forekaste Dem. Men jeg anviser Dem det Middel, hvorved jeg kan fornede mig for Gud, overbevise mig om min store Skyld og søge den Barmhertighed, som jeg behøver, saafremt jeg Fattige skal bestaae for min Dommer. Hvormeget bliver der ikke undertiden forsomt af os! hvor uforsigtigt, hvor overilet handle vi ikke undertiden! O, min Gud! vil du gaae i Rette med os, hvo kan da bestaae! Hvor ofte forglemme vi ikke, at din Villie skal skee, og at vi skulle ar-

beide for dit Riges Fremme! Hvor ofte fores vi ikke vild af vore Begjærligheder og Verdens Fristelser og vige af fra Kjærligheden! Herre! jeg faster mig for dine Fodder! Gaa ikke irette med din Tjener og vær langmodig med min Svaghed! Giv ogsaa mig Deel i den Forsoning, som er skeet ved Jesus Christus!"

Larel sagde: „Jeg takker Dem for Deres gode og trofaste Veiledning. De har fort mig hen paa hvad der bor være Gjenstand for min noieste Overveielse. Denne Dag skal anvendes dertil, og i Morgen vil jeg da modtage den hellige Nadvere. Men du, min Gud! der byder mig at være beredt, dan du selv min Sjæl for de evige Boliger! Skal jeg skilles herfra, saa lad mig med Doden afslægge alt, som er dig mishageligt; men skal jeg endnu blive her tilbage, saa lad det Dvrigte af mit Liv være helliget dig alene.“

Da Præsten var gaaet, sagde Larel til mig: „Jeg vil ikke have Nogen hos mig i Eftermiddag uden Fyrsten og Dem.“ Det blev derfor sagt til Tjenerne, at de ikke maatte lade Nogen komme op. Desuagtet fik han, paa Grund af disses Efterladenhed, Besog af en vis Capitain, der uanmeldt traadte ind, for at høre til hans Befindende. Han var staaet op, og Fyrsten og jeg vare hos ham. Capitainen fortalte os om Garnisonspræstens taabelige Egensindighed, som han kaldte det. Han havde ved sit Compagnie antaget et Par fremmede

Overlobere og ladet dem aflægge Ed. Dette havde Garnisonspræsten faaet at vide, var gaaet hen til Capitainen og havde anmodet ham om at sørge for, at disse Folk ikke kom til Skrifte hos ham; thi han var nødsaget til at lade dem deres Meened høre og betyde dem, at deres forste Gds Forbandedse vilde hvile paa dem, til de havde afgjort Sagen der, hvor de forhen havde svoret Troskab. Præsten havde ogsaa kaldt det urigtigt, at tage saadanne Personer i ny Ed. Forst vidste man, at denne Ed var til ingen Nytte, da de havde lagt for Dagen, at de spogede med Gden. Dernæst lod man dem egentlig sværge paa, at de ikke vilde gjøre deres Meened god igjen, men forblive Meenedere for bestandig. Disse Bemærkninger havde opvildset Capitainen, og han kunde neppe finde Ord til at skildre Præsternes Dumbhed. Han sagde: „Det var meget klogt, om man i Krigen vilde understøtte Fjenden og sende ham hans Overlobere tilbage.“ Fyrsten svarede: „Saavidt jeg kan forstaae, er dette ikke Garnisonspræstens Mening. For det Forste har vi Fred, og Overloberne komme ikke fra nogen Fjende. Dernæst har Præsten ikke talt, om man burde opsnappe Overlobere og sende dem tilbage. Han har blot forlangt, at de ikke gaae til Skrifte hos ham. Jeg indseer ikke, at han kunde forlange mindre; og hvad hans Bemærkninger om den nye Ed angaaer, da synes de mig at være fuldkommen rigtige.“ — „Hos Krigsfolk maa man

ikke regne flige Ting saa noie," sagde Capitainen. Tarel havde hidtil ikke taget Deel i Samtalen, men sagde nu: „Jeg faaer maaskee Veilighed til at tale med Deres Garnisonspræst. Saa skal jeg besøge ham til næste Sondag at sige i sin Kirke, at han forhen havde staaet i den Bildfarelse, at en meenedig Overlober havde paadraget sig en stor Skyld, men at han nu havde faaet den rette Indsigt i Sagen. En Meened betød i Grunden ikke noget; og de, der løb bort og afslagde den, vare ligesfuldt Guds elskelige Born; thi Soldaterstanden forte saadant Noget med sig.“ Capitainen stod kort efter op og sagde Farvel.

Efter hans Vortgang begyndte Tarel at blive urolig og bad pludselig Fyrsten og mig om at lade ham ene. Om Aftenen saae jeg ham ikke, men næste Morgen sendte han tidlig Bud efter mig. Jeg fandt ham meget nedslagen og spurgte, om legemlige Lidelser vare Grunden til denne Stemning. Han sagde: „Med mit Legeme staaer det sig ret godt, men en skrækkelig Tanke er vaagnet i min Sjæl.“ Jeg saae spørgende paa ham, og han bad mig underrette Præsten om, at han ikke vilde communicere, men at han dog onskede at tale med ham. Præsten kom, og Tarel sagde til ham: „De opfordrede mig igaar til at undersøge, hvorledes jeg havde brugt min Forstand, og ved denne Undersøgelse isærdeleshed at tage Hensyn til min Handlemaade ved tvende vigtige Veiligheder. Dette har

jeg gjort og er nu først kommen til at tænke paa, at jeg har givet Anledning til utallige Meeneder. De erindrer den store Reform, der skete i adskillige Dele af Bestyrelsesvæsenet den Tid, jeg var hos min forrige Herre. Jeg har udarbejdet den og deri optaget saadanne Bestemmelser om Gedsaflæggelse, at inden et halvhundredte Aar mere end en Million Eder paa Grund af disse er aflagt. Og hvad er visere, end at ikke Tiendedelen deraf bliver holdt! Menneskene ere jo næsten aldeles ligegyldige ved Eden. Hvilken Rædsel og Afskylighed er jeg da ikke Aarsag i; thi jeg veed med Visshed, at hvis jeg havde raadet anderledes, saa havde Sagen faaet et andet Udfald. Seer De, denne Tanke pincer min Sjæl. Jeg har været med at fordærve mine Medmennesker, jeg har gjort mange Gange mere Ondt end Godt, jeg har styrtet Utallige i Afgrunden — jeg kan ikke selv blive salig!”

„Deres Befymringer smerte mig dybt,” sagde Præsten. „Det smerter mig dybt at see en Sjæl i saadan Uro, om hvilken jeg med Visshed veed, at den allerede for flere Aar siden har været fuldkommen hengiven til Gud og i Jesu Tro kæmpet imod det Onde. Skal De nu mangle den Glæde, De forhen har havt i Gud og Deres Frelser! Jeg tilstaaer det: Deres Overkøelse er af stor Betydning. Maatte dog de Christne omgaaes mindre letsindig med Eden! Men vi har ingen Frygt for Guds Domme; vi regue en Sjæls evige Belfærd næsten

for Intet, og derfor strømmer det med Eder, med Eder, som det undertiden er umuligt at holde. Skal da Guds Kjærlighed, skal det Væe, som Jesus udraaber over dem, der give Forargelse, ikke gjøre os mere omhyggelige og forsigtige!"

„Denne Frelserens Forbandelse rammer mig tusindfold!“ raabte Tarel; „jeg føler allerede dens Byrde.“

Præsten svarede: „De har visseilig tilforn draget denne Forbandelse over Dem; men skulde den endnu kunne hvile paa Dem, da det allerede for længe siden er bleven klart, at der i Deres Sjæl er steet en fuldkommen Forandring, og at De er bleven gjenfødt ved Jesus Christus? Har De forhen elsket Verden og handlet i Verdens Aand, saa har De senere herliggjort Guds Navn ved alle Leiligheder. Skulde De ikke med Paulus kunne sige: „Mig er vederfareet Barmhertighed?“ Skulde De være udelukket fra den Raade, som blev ham til Deel, der fornægtede Herren?“

„Dersom kun mine Synder ikke varede ved og bleve saa skræffelig mangfoldiggjorte,“ sagde Tarel. Præsten svarede: „Dette kan skee med alle Synder; Syndens Virkning er altid uberegnelig. Tænk paa den, der har gjort et fattigt Fruentimmer ulykkelig og avlet et Barn med hende. Hvilken en evig vorende Glendighed kan ikke et saadant Menneske blive den skyldige Aarsag til? Tænk paa, hvorledes et usforsigtigt Ord, vi tale, kan falde som

en fordærvelig Gnist i den Ubefæstedes Hjerte. Men naar de Personer, der have Magt, forsee sig, da maae deres Forseelser nødvendigviis virke længe. Dog er der Naade for hver en Synder, naar han søger den med oprigtig Anger. Vend Dem kun i Deres Smerte til Faderen, der udbreder sine Arme imod frafaldne Born. Hold Dem til ham, der retfærdiggjor de Ugudelige!" Derpaa gjorde han en kraftig Bøn og tog Afsked fra den Syge.

Om Eftermiddagen vare Fyrsten og jeg atter hos ham. Paa de heftige Selvbebreidelser, som han atter fornyede, bemærkede Fyrsten: „De mener at have Skyld i de Menneskers Fortabelse, der bryde de ved Dem foreskrevne Gder. Men det er rimeligt, at Saadanne alligevel vare blevene usalige, eftersom de have været saa ligegyldige for det Gode, at en liden Vinding kunde lokke dem til Meneed. Ikke De, men disse Menneskers eget Sindelag er Skyld i deres Fortabelse.“

Lavel svarede: „Jeg takker Dem, min elskede Fyrste! fordi De tager Deel i min Kummer og gjør Dem Umage for at lindre den. Men Deres gunstige Forestilling kommer mig ikke fuldkommen tilgode. Vel er det sandt, at de fleste af disse Mennesker havde været uskikkede til at optages i de Saliges Samsfund, om ogsaa jeg ikke havde lagt noget Anstod for dem; men jeg seer ligesaa tydeligt, at Mange, som ellers vare frelst, bleve styrtede ved mig. Ingen Christen er hurtig bleven fast i

det Gode. Vi maae først være Begyndere, og som oftest forløber der mange Aar, inden man kommer til en uovervindelig Standhaftighed. Hvis nu Gen, der er en Begynder i Christendommen, falder i en stor Fristelse og derhos er omringet af Mennesker, som spøge med Synden og udskrige den for Smaa-ting; saa giver han let efter. De første Gange føler han vel nogen Uro; men naar Synden oftere er begaaet, forsvinder denne. Samvittigheden dyskes i Sovn, kan ikke mere vækkes, og saaledes er Fordærvelsen fuldkommen. Men ingen Synd baner lettere Fordærvelsen Bei, end Meened. Ved Edsafs- lægelsen fordrer man Gud paa en hoitidelig Maade til Hævn over sig, hvis man skulde handle imod sit Tilsagn. Naar derfor Nogen bryder en Ed, saa maa han forjage Frygten for Gud og hans Domme. Men dermed ophæves hele Christendommen. Det er kun altfor vist, at mange Begyndere i Christendommen have ladet sig forlede til at bryde en Ed og dermed begaaet et Frafald, der udartede til staa- digt Fjendskab imod Gud. Derfor hviler der en skrækkelig Skyld paa mig. Jeg har arbeidet i Sa- tans Tjeneste og bidraget til hans Riges Udbre- delse, jeg, som kun skulde have tjent min Gud!"

Tarel kom her i stærk Bevægelse og talte om sig selv med den yderste Bitterhed. Fyrsten og jeg søgte forgjeves at stille ham tilfreds, og vi bleve begge glade, da Doctoren gjorde sit Besøg og un- derholdt os paa en Maade, der ogsaa tiltrak sig

hans Opmærksomhed. Mod Aften slumrede han ind. Da jeg næste Morgen besøgte ham, var han vel noget roligere; men han begyndte snart at tale om hvad der senest havde beskjeftiget ham. Det smertede mig at see min ædle Ven udgyde saa bittre Taarer; og jeg bemærkede for at trøste ham, at Gud ikke vilde gaae frem imod Meenedere med den yderste Strengthed. Men han tilintetgjorde min Trost, idet han svarede med sin sædvanlige Skarpsindighed; og hvor urolig han endnu maatte være, saae jeg, da han sluttede saaledes: „Dette erkjender jeg kun, at det for Guds Domstol vil gaae taalligere af for mangen en Meeneder, end for dem, der letsindigen gave Anledning til, at de bleve det. Og just i denne Morgen er Noget faldet mig ind, som gjør min Synd endnu større. Jeg har i de foreskrevne Eder opstillet langt strengere Fordringer, end man ventede, skulde blive opfyldte. Mine Tanker vare dengang disse: man naaer dog ikke alt, hvad man lader Folk love; man maa derfor lade dem sværge paa meget, at de dog maae holde noget. Fremdeles tænkte jeg, at naar man drev Forpligtelserne til det Allerhøieste, saa kunde man lettere tiltale dem, hvis Forseelser bleve saa grove, at man ikke ret vel kunde lade dem upaaagtede. Dette forforte mig endvidere til, stedse at lade Enhver love alt det, „som var ham muligt“; ja, jeg erindrer mig, at have optaget et Par Forpligtelser, som det er ganske umuligt at holde. O, betænk, hvor

letsindig et Menneske kan være! hvor haard imod sin Næste, at lade ham sværge paa, at gjøre alt Muligt ved en Sag! Hvad skal jeg gjøre! Var jeg dog kun bleven en jævn og from og flittig Bonde!"

Sørgmodig gik jeg hen til Præsten og fortalte ham, hvilken Tvivl der ængstede vor fælleds Ven. Han blev derover meget bevæget og sagde: „Min Gud! hjælp mig at redde denne retskafne Sjæl! Giv mig Trostens Ord til en saaret Samvittighed, som føler din Brede's Ild!“ Han klædte sig paa med Suk og Taarer og fulgte mig. Da vi kom derhen, talte han saaledes: „Kjæreste Ven, vær ved godt Mod! jeg har Fredens Ord at forkynde Dem. Deres Raab og Klager ere komne for Gud. Han, den eneældige Herfer, den naaderige Fader seer Deres Angst og vil ikke foragte Deres sonderknuste Hjerte. Hvis Deres Synder vare røde som Purpur: de skulle blive hvide som Sne. Jesus Christus er kommen at frelse det Fortabte. Kast Dem med Anger og Tro ned ved hans Kors: han har betalt den store Gjæld, der langt overstiger Deres egen Formue.“

„Turde jeg kun troe, at han ikke vil forstode mig!“ sagde Tarel; „men hans Kjærlighed selv er Grunden til min Frygt. Han maa hade mig, da jeg har forarget saa Mange. Han maa straffe mig, da jeg har gjort saa Mange strafværdige. Hvor skulde jeg vove at forlange Tilgivelse af Gud!“

Præsten svarede: „Da De fordommer Dem selv, saa skal De ikke blive dømt af Gud. Da De fordommer Dem selv, saa skal Gud tage Dem til Naade. Frygt kun ikke, for at nærme Dem til ham! De har tilforn forført Andre, men efter at De har forsaget det Onde, ere Mange blevne opbyggede af Dem. Frugterne vise, at Dem er vederfaret Barmhertighed allerede for længe siden.“

Larel sagde: „Hvor kan Gud være barmhertig imod mig, da jeg har været ubarmhertig imod Andre og paaført Dem en Fristelse, hvorved de ere bragte til Fald og have tabt deres Salighed?“

Præsten svarede: „Ogsaa naar den Christne tvivler om sin Salighed, skal han underkaste sig Guds Dom. Det er Deres Pligt at troe paa Evangeliet. At hine ere bortdøde uden at omvende sig, kan ikke skade Dem i Deres Omvendelse og ikke hindre Gud i, at erkjende den for gyldig.“

„Men lad mig dog høre noget Exempel paa,“ indvendte Larel, „at et Menneske har bragt Andre til Fald og desuagtet selv er bleven staaende og har fundet Naade hos Gud.“

„De veed selv saadanne,“ svarede Præsten; „men Deres Uro tillader Dem ikke at besinde Dem derpaa. Hvormange forførte ikke Kong Manasses ved sine Afguder? Og en stor Deel af dem døde visnok i deres Synder; men han erholdt Barmhertighed. Saulus forfulgte de Christne og forførte Andre til det samme; vi maae vel antage, at nogle

af disse dode som Christi Korsens Fjender, efterat han havde omvendt sig. Maria Magdalena og den bodfærdige Røver fik Raade, og dog er det umuligt andet, end at deres tidligere Liv har været til Forsargelse for Nogle. Dette fordres alene, at Synderen gjør en oprigtig Omvendelse."

Sarel sad nogentid hensunken i dyb Eftertanke; da loftede han pludselig sine Dine mod Himlen og sagde: „Tor jeg komme at overgive mig til din Kjærlighed! Store og hellige Gud! see her en troløs Tjener, en Bespotter af din Høi-
hed, en Oprøver mod dine Love, en Forsører af dine Børn. Jeg har forstyrret dit Rige; jeg er ikke blot selv falden fra, men har ogsaa draget Andre med mig. Tor et saa foragteligt Væsen nærme sig til dig og fuld af Angst, Skam og Fortrydelse kaste sig for dine Fodder? See, jeg ligger i Støvet for dig! Jeg er ikke værd, at du skulde høre paa mig, men hør mig dog for Jesu Christi Skyld! Giv mig Deel i den Forsoning, som skete ved ham! Tag mine Synders Byrde fra mig: jeg kan ikke bære den; den trykker mig til Afsgrunden. Lad Trostens Aand hushvæle mit Hjerter; giv mig Fred, du stærke, du salige Gud! Udplet Folgerne af mine Synder! Bær med alle dem, som jeg har vildledet! Opreis dem, som jeg beder, at du vil opreise mig! Kan jeg endnu virke for dem? Viis mig det, o Herre! og jeg vil gjøre Alt. Staaer mig bi, I christne Venner; beder for mig, og beder med mig!"

Vi bleve Alle stærkt bevægede, og Præsten sagde til ham: „Saa sandt Herren lever, vil han ikke Deres Død, men at De skal leve. Saa sandt Jesus Christus er død og opstanden, tør De troe paa Salighed hijsset. Træd kun med Frimodighed hen til Raadestolen: De faaer Barmhertighed; thi De veed, at De behøver den. Trøstens Aand berolige Deres Sjæl og give Dem et kraftigt Haab til ham, som renser vor Samvittighed for dode Gjæringer og lærer os at tjene den levende Gud!“

Da Præsten Dagen efter kom igjen og spurgte Lavel, om han nu var rolig i Troen paa en naadig Gud, svarede han: „Jeg gjør mig vel noget Haab om, at Gud vil forunde mig Deel i sin Naade; men min Tro er meget svag. Den Fordring synes mig at være altfor stærk, at Gud skal gjøre den salig, der har været Uarsag i Andres Fortabelse. Jeg kan ikke bede derom med fuldkommen Tillid. Min Glæde er borte, maaskee for evig, om Gud ogsaa oplader Himlen for mig. Hvorledes skulde jeg kunne glemme, at den ved mig blev lukket for Andre? Dog, jeg vil gjerne være den Ringeste hijsset, naar jeg kun maa undgaae den evige Ild. Jeg vil gjerne staae langt borte, naar jeg kun maa see min Frelser's Throne. O Gud! hvorfor maatte jeg dog falde saa dybt! Hvorfor fik jeg Magt til at skade Andre! Hvorfor“

„Kjæreste Ven!“ sagde Præsten; „her maae vi standse og sige: „Hvor urandsagelige ere hans

Domme, og hans Veie usporlige!" Men De veed, at han vender det Onde til det Gode. Vær overbeviist om, at ogsaa De har været et Middel i hans Haand. Da Misbrug af Eden har taget Overhaand i den hele Christenhed, saa har han maaskee af den Grund tilladt, at ogsaa De maatte tage Deel deri, fordi han vidste, at De sidenester vilde fortryde det, og at Andre ved Deres Exempel vilde opvækkes til at sætte sig op imod dette Onde."

Denne Forestilling gjorde et gunstigt Indtryk, og det syntes dengang, som han atter skulde blive rast. Han blev bedre Dag for Dag og samlede nye Kræfter; dog vendte hans forrige Munterhed ikke ganske tilbage. Han kunde ikke glemme det Onde, han havde været Aarsag i. Alligevel tog han imod Besøg, og pleiede ved saadanne at tale om hvad der var foregaaet med ham. Nogle bevægedes derved til alvorlig Eftertanke; Andre sagde: „Han er stær og har Lust til at trættes."

I Begyndelsen af den tredie Uge folte han sig saa vel, at han sagde til mig: „Nu tænker jeg med det Forste at gaae ud." Men Gud vilde det anderledes. Om Torsdagen fik han et Tilbagefald, og Lægen erklærede, at der kun var lidet Haab tilbage. Næste Morgen modtog han den hellige Raadere, og talte med gripende Forundring om Guds Raades Uendelighed.

Om Eftermiddagen bad han Fyrsten om et Besøg. „Tiden er kommen," sagde han, „at jeg

skal forlade Dem. Jeg takker Dem for den Bevaagenhed, De saalænge har havt for mig. Evigheden selv skal ikke udslutte Grindringen om Dem. Gud ophoie Dem og befordre ved Dem mange tusinde Menneskers sande Vel. De har stedse hort villig paa mig; hor ogsaa mine sidste Ord! Staa fast i Jesu Christi Tro. Tag i Alting Hensyn til ham. Gist ikke Verden og frygt den ikke. Lad aldrig Hoflivets Pragt og Smiger fængsle Deres Hjerte. Vedligehold Deres Frihed. Afsty al nedrigt Slaveri. Lad Deres Ore strække sig til hiin Verden og blive bestaaende i Evighed. Dette er den sidste Von af den Ven, De har elsket meget. Herren velsigne Dem og Deres Efterkommere! Min elskede Ven, levvel!"

Fyrsten formaaede ikke at svare ham. Han trykkede den Syges Hænder, gav ham det sidste Kys, og ilte hen paa et Sted, hvor han kunde give sine Læarer frit Løb.

Derpaa tog han ogsaa med mig en Afsted, hvis Indtryk aldrig vil udslottes hos mig. Han formanede Tjenerne med inderlig Kjærlighed til at søge Gud, imens det endnu var Tid. Hans sidste Ord var en Von til Gud om Naade for Jesu Skyld. Kort efter Midnat opgav han sin Aand.

Et smukt Monument, som Fyrsten lod sætte paa hans Grav, tjener til at bevare hans Minde.

The text on this page is extremely faint and mirrored, likely due to bleed-through from the reverse side of the paper. The content is illegible.

